

**«ՋՐՎԵԺ» ԱՐԳԵԼՈՑԱՊԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԼԻՐ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆՆ ԱՄՐԱՑՎԱԾ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ «ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԻ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵ» ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ
ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԻ ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ
ԷԿՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ /ՌԷԳ/ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ**

Նախաձեռնող՝

**«ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵ»
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ
ՆԱԽԱԳԱՀ՝ ԻՇԽԱՆ ԶԱՔԱՐՅԱՆ**

2025թ.

Բովանդակություն

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն ծրագիրն իրականացնող կազմակերպության վերաբերյալ.....	5
2. Հիմնադրության փաստաթղթին առնչվող՝ Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերը և առնչվող այլ իրավական ակտերը.....	5
2.1 Հայաստանի Հանրապետության հիմնադրության փաստաթղթին առնչվող միջազգային օրենսդրություն.....	10
2.2 Հայաստանի Հանրապետության ոլորտը կարգավորող իրավական ակտերը.....	13
3. Հայաստանի Հանրապետությունում հիմնադրության փաստաթղթի ՌԷԳ գործընթացին կարգավորման հիմքերը.....	16
4. Հիմնադրության փաստաթղթի համառոտ նկարագիրը, նպատակը, իրականացման ժամկետը, կապը և (կամ) համապատասխանությունը տվյալ տարածքի համար հաստատված այլ առնչվող հիմնադրության փաստաթղթերի հետ.....	18
5. Հնարավոր ազդեցության ենթակա տարածքի շրջակա միջավայրի, ինչպես նաև սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի նկարագիրը և դրանց հնարավոր փոփոխությունը՝ առանց հիմնադրության փաստաթղթի դրույթների իրականացման.....	19
5.1. Հնարավոր ազդեցության ենթակա տարածք.....	20
5.2. Տարածքի աշխարհագրական դիրքը, ռելիեֆը.....	22
5.3. Տարածաշրջանի նկարագիրը.....	26
5.4. Կլիմա և օդային ավազան.....	28
5.5. Հողային ռեսուրսներ	31
5.6. Ջրային ռեսուրսներ	32
5.7. Համայնքի և անտառպարկի կենսաբազմազանություն.....	33
5.8. Պատմության և մշակութային հուշարձաններ.....	42
5.9. Հատուկ պահպանվող տարածքներ.....	43
5.10. Ծրագրով նախատեսված գործունեությունների բնութագիրը.....	43
5.11. Տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումներ.....	43
5.12. Թափոնների առաջացում.....	44
5.13. Բարեկարգում.....	45
6. Հիմնադրության փաստաթղթի մոտեցումների բոլոր հնարավոր տարբերակների (այդ թվում՝ գրոյական) համեմատությունը և նախընտրելի տարբերակի ընտրության հիմնավորումը.....	45
7. Շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա հիմնադրության փաստաթղթի դրույթների	

հնարավոր ազդեցության մասշտաբները. Հիմնադրության փաստաթղթի դրույթների գործողության հետևանքով հնարավոր ազդեցությունների շրջանակները.....	46
7.1. Օդային ավազան.....	47
7.2. Հողային ռեսուրսներ.	47
7.3. Ջրային ռեսուրսներ.	47
7.4. Կենսաբազմազանություն.....	48
7.5. Թափոններ.....	48
7.6. Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.	49
7.7 Արտակարգ իրավիճակներ.	49
7.8 Աղմուկ.	49
7.9 Մարդու առողջություն և անվտանգություն.....	50
7.10 Լանդշաֆտ.Բարեկարգում.	50
8. Հնարավոր դրական ազդեցությունների պահպանման և ուժեղացման, բացասական ազդեցությունների կանխարգելման, բացառման, նվազեցման և շրջակա միջավայրին հասցվող վնասի հատուցման համար նախատեսվող միջոցառումները, դրանց արդյունավետությունը, բավարարությունն ու ծախսերը.....	50
8.1 Օդային ավազան. օդային ավազան փոշու արտանետումներ կանխելու նպատակով.	51
8.2. Ջրային ռեսուրսներ. ջրային ռեսուրսների ազդեցությունը կանխարգելելու նպատակով անհրաժեշտ է նախատեսել.	51
8.3. Հողային ռեսուրսներ. հողային ռեսուրսների պահպանման նպատակով անհրաժեշտ է նախատեսել.....	52
8.4. Կենսաբազմազանություն.....	52
8.5. Թափոն. թափոնների ազդեցությունը մեղմելու նպատակով անհրաժեշտ է նախատեսել.	53
8.6. Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.	53
8.7. Արտակարգ իրավիճակներ. արտակարգ իրավիճակները կանխարգելելու նպատակով անհրաժեշտ է նախատեսել.	53
8.8. Աղմուկ և թրթռում. աղմուկի և թրթռումների մակարդակը նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում է 53	
8.9. Մարդու առողջություն և անվտանգություն.	54
8.10 Լանդշաֆտ, բարեկարգում. կանաչապատում. Լանդշաֆտի պահպանման համար նախատեսվում է	55
8.11 Հիմնադրության փաստաթղթի շրջանակներում իրականացվող գործունեությունների ազդեցությունը շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա (գնահատման -, +, 0 ցուցանիշներով) ամփոփ աղյուսակ.....	56
9. Հիմնադրության փաստաթղթի գործողության ընթացքում ազդեցության մշտադիտարկման (մոնիթորինգի) և հետնախագծային վերլուծության ծրագիրը.....	57
10. Հետնախագծային վերլուծություն.	58

11. Մոնիթորինգի (մշտադիտարկում) պլան	58
12. Բնապահպանական միջոցառումների կառավարման պլան.	63
13. Հավելվածներ՝ Ջրվեժ համայնքի հուշարձանների վերաբերյալ.....	73
14. Հողամասի փաստացի չափագրում.....	77
15. Գրականություն.....	78

1. Ընդհանուր տեղեկություններ ծրագիրն իրականացնող կազմակերպության վերաբերյալ

1.1 «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե»

1.2 Հասարակական կազմակերպություն

1.3 Կազմակերպությունը ստեղծվել է 2001 թվականի մայիսի 11-ին

1.4 Գրանցման համար՝ 211.171.00145

1.5 Հասցե՝ Բայրոնի փողոց, Շ5, կենտրոն 0009 Երևան

1.6 ՀՎՀՀ 02559841

2. Հիմնադրության փաստաթղթին առնչվող՝ Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերը և առնչվող այլ իրավական ակտերը

Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի Ջրվեժ համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող «Ջրվեժ» անտառպարկի 23.3 հա հողամասը հանրային-մշակութային և սպորտային հանգստի գոտի կազմակերպելու նպատակով՝ առանց մրցույթի կառուցապատման իրավունքով տրամադրվել է «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպությանը՝ իր կողմից ներկայացրած ներդրումային ծրագիրն իրականացնելու նպատակով:»

«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության կողմից ներկայացրած ներդրումային ծրագրի տարածքը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի Ջրվեժ խոշորացված համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող՝ Հայաստանի Հանրապետության սեփականություն հանդիսացող «Ջրվեժ» արգելոցապարկային համալիր» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության ռեկրեացիոն գոտու տարածքում:

ՀՀ կառավարության օգոստոսի 1-ի «ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԻ ՀԱՄԱԾԽԱՐՀԱՐՀՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵ» ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆԸ ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՈՎ ՏԱՐԱԾՔ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ 2025 թվականի N 1184-Ա որոշմամբ հավանության է արժանացել «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության (այսուհետ՝ կազմակերպություն) կողմից

ներկայացված՝ Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի Ջրվեժ համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող՝ Հայաստանի Հանրապետության սեփականությունը հանդիսացող «Ջրվեժ» անտառպարկի 23.3 հա հողամասում կառուցապատման նպատակով ներկայացված ներդրումային ծրագիրը (այսուհետ՝ ներդրումային ծրագիր)՝ համաձայն N 1 հավելվածի:

Հավելված N 1
ՀՀ կառավարության 2025 թվականի
օգոստոսի 21-ի N 1184-Ա որոշման

***Համահայկական խաղերի մարզական ավանի
ստեղծման ներդրումային ծրագիր***

«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական
կազմակերպության կոմից իրականացվող տասներեքամյա ներդրումային
ծրագիր

2. «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության գործունեության առարկան և նպատակը համահայկական խաղերի, ինչպես նաև այլ մարզական միջոցառումների կազմակերպումն է, որոնք պետք է խթանեն համահայկական մարզական շարժումը:

3. Ներդրումային ծրագրի նպատակն է ստեղծել Համահայկական խաղերի անցկացման, իսկ խաղերից դուրս՝ երիտասարդական տարբեր հավաքների, Հայաստան-Սփյուռք բազմաբովանդակ միջոցառումների, հանգստի և ժամանցի կազմակերպման բազմաֆունկցիոնալ մարզական ավան:

4. Ներդրումային ծրագիրը իրականացվելու է «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության կողմից՝ տարբեր գործընկեր կազմակերպությունների և անհատների միջոցով:

5. Ծրագրի ոլորտներն են՝ սպորտ, տուրիզմ, առողջ ապրելակերպ, ժամանց:

6. Ծրագրի բյուջեն կազմում է շուրջ 20,900,000,000 (քսան միլիարդ իննը հարյուր միլիոն) ՀՀ դրամ

7. Ծրագիրը իրականացվելու է 3 փուլերով

7.1 Առաջին փուլ՝ 13,300,000,000 (տասներեք միլիարդ երեք հարյուր միլիոն) ՀՀ դրամ Նախատեսվում է իրականացնել.

- հողային աշխատանքներ
- կոմունալ ենթակառուցվածքների իրականացում
- ճանապարհների կառուցում
- 600 տնակների կառուցում և տեղադրում
- ճաշարան և բժշկական կենտրոնի կառուցում և կահավորում
- բարեկարգում, կանաչապատում և ցանկապատում

Իրականացման ժամկետը՝ մինչև 2031թ. դեկտեմբերի 31-ը:

7.2 Երկրորդ փուլ՝ 5,700,000,000 (հինգ միլիարդ յոթ հարյուր միլիոն) ՀՀ դրամ: Նախատեսվում է կառուցել սպորտային կառույցներ(լողավազան,

սպորտդահլիճներ, թենիսի կորտեր և այլն) և ապահովել համապատասխան մարզագույքով:

Իրականացման ժամկետ՝ մինչև 2035թ. դեկտեմբերի 31-ը:

7.3 Երրորդ փուլ՝ 1,900,000,000 (մեկ միլիարդ իննը հարյուր միլիոն) ՀՀ դրամ, նախատեսվում է կառուցել լեռնադահուկային ուղիներ, բուգել ճոպանուղի, ներդնել արհեստական ձյան համակարգ:

Իրականացման ժամկետ՝ մինչև 2038թ. դեկտեմբերի 31-ը::

8. Ներդրումային ծրագիրը ֆինանսավորվելու է «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության գործկոմի անդամների, բարեգործ ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, տեղական և արտասահմանյան այլ աղբյուրների կողմից:

9. Ներդրումային ծրագրի իրականացման արդյունքում ակնկալվում է ունենալ մինչև 6000 անձ ընդունելու հնարավորություններով, սպորտային կառույցներով և մարզագույքով հագեցված ժամանակակից մարզական ավան, որտեղ կանցկացվեն Համահայկական ամառային և ձմեռային խաղերը՝ ապահովելով մասնակիցներին գիշերակացով և սննդով, իսկ խաղերից դուրս՝ երիտասարդական տարբեր հավաքների, Հայաստան-Սփյուռք բազմաբովանդակ միջոցառումների, հանգստի և ժամանցի կազմակերպման բազմաֆունկցիոնալ կենտրոն:

Ծրագրի ամբողջական իրականացման արդյունքում մարզական ավանի լրիվ ծանրաբեռնվածության պայմաններում կապահովվի շուրջ 1240 աշխատատեղ:

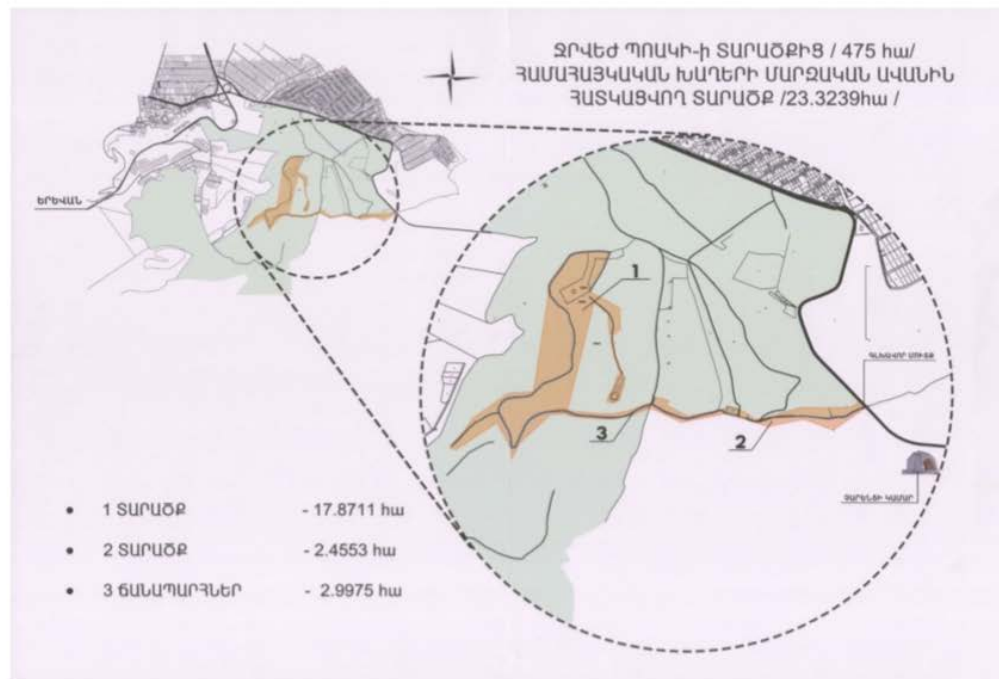
**Համահայկական խաղերի
Համաշխարհային Կոմիտեի
նախագահ**

ԻՇԽԱՆ ՉԱՔԱՐՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի Զրվեժ համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող՝ Հայաստանի Հանրապետության սեփականությունը հանդիսացող «Զրվեժ» անտառպարկի 23.3 հա հողամասը՝ համաձայն նույն որոշման N 2 հավելվածի, հանրային-մշակութային և սպորտային հանգստի գոտի կազմակերպելու նպատակով՝ առանց մրցույթի, կառուցապատման իրավունքով՝ 50 տարի ժամկետով, տրամադրվել է կազմակերպությանը՝ 20,900,000,000 (քսան միլիարդ ինը հարյուր միլիոն) դրամ արժողությամբ ներդրումային ծրագրին համապատասխան ներդրումներ իրականացնելու նպատակով:

Հավելված N 2
ՀՀ կառավարության 2025 թվականի
օգոստոսի 21-ի N 1184-Ա որոշման

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱՋՄԻ
ՂԵԿԱՎԱՐ

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

22.08.2025
ՀԱՎԱՏԱՏՎԱԾ Է
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ
ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՄԲ

Ներդրումային ծրագրով նախատեսված աշխատանքները իրականացվելու են ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2023 թվականի մայիսի 22-ի N 04-հրամանի հավելվածի «Կանաչապատման համակարգ և բնության հատուկ պահպանվող տարածքների բնապահպանական, առողջարարական, հանգստի գոտիներ» վերնագրով 14-րդ բաժնի պահանջներին համապատասխան:

Ներդրումային ծրագրի իրականացումը պայմանավորված է Համահայկական խաղերի մարզական ավանի (վիլիջ) կառուցմամբ, որը Համահայկական խաղերի անցկացման ժամանակ (Ձմեռային և Ամառային խաղեր) ծառայելու է որպես մարզիկների կեցության վայր, որի ամբողջական ծանրաբեռնվածության դեպքում կստեղծվի շուրջ 1240 նոր աշխատատեղ: «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե»-ի դուստր կազմակերպության միջոցով ֆինանսավորվելու է «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության կանոնադրական նպատակներին համապատասխան վիլիջի պահպանման ծախսերը և վիլիջը օգտագործվելու է որպես հանգստի գոտի, ինչպես նաև սփյուռքահայ ուսանողների կեցության, երիտասարդական տարբեր հավաքների, Հայաստան-Սփյուռք բազմաբովանդակ ծրագրերի ապահովման միջոց: Որոշման նախագծի ընդունումը հնարավորություն կտա ապահովել Հայաստան-Սփյուռք բազմաբովանդակ ծրագրերի իրագործմանը և «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության կողմից ներկայացրած ներդրումային ծրագրի անխափան իրականացմանը:

«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության կողմից առաջին փուլում տեղադրվելու են էկո տնակներ, ճաշարան և բժշկական սպասարկման կենտրոն: Վերոնշյալ կառույցները չեն ենթադրում հիմնական շինություններ: Հաջորդ փուլերում նախատեսվում են սպորտային տարբեր հարթակների և մարզասրահների կառուցում: Յուրաքանչյուր տնակի համար անհրաժեշտ կլինի հարթեցնել 110-120 քմ հողատարածք: Տնակների հավաքումը նախատեսվում է ոչ անտառածածկ տարածքներում: Ընդհանուր արժեքը նախնական հաշվարկներով կազմելու է մոտ 55 մլն. ԱՄՆ դոլարին համարժեք ՀՀ դրամ:

2.1 Հայաստանի Հանրապետության հիմնադրության փաստաթղթին առնչվող միջազգային օրենսդրություն

N	Համաձայնագիր, կամ արձանագրություն, անունը և վայրը	Ուժի մեջ է մտել	Ստորագրվել է	Վավերացվել է	Մեկնաբանություններ
---	---	-----------------	--------------	--------------	--------------------

1	Միջազգային կարևորության խոնավ տարածքների մասին, հատկապես որպես ջրաթռչունների բնակավայր" կոնվենցիա (Ռամսար, 1971թ.)	1975	1993	Ratified by USSR	
2	Կենսաբանական բազմազանության մասին" կոնվենցիա (Ռիո-դե-ժանեյրո, 1992թ.)	1993	1992	1993	1993թ.-ին վերագրանցվել է ՄԱԿ-ի կողմից
N	Համաձայնագիր, կամ արձանագրություն, անունը և վայրը	Ուժի մեջ է մտել	Ստորագրվել է	Վավերացվել է	Մեկնաբանություններ
3	Կենսաբանական անվտանգության մասին կարթագենյան արձանագրություն / Կարթագենա, 2000		2000	2004	
4	ՄԱԿ-ի "Կլիմայի փոփոխության մասին" շրջանակային կոնվենցիա (Նյու-Յորք, 1992թ.)	1994	1992	1993	1993թ.-ին վերագրանցվել է ՄԱԿ-ի կողմից
5	Կիոտոյի արձանագրություն (Կիոտո, 1997թ.)			2002	2003 թ.-ին վերագրանցվել է ՄԱԿ-ի կողմից
6	"Մեծ հեռավորությունների վրա օդի անդրսահմանային աղտոտվածության մասին" կոնվենցիա (Գենևա, 1979թ.)	1983		1996	1997 թ.-ին վերագրանցվել է ՄԱԿ-ի կողմից
7	"Անդրսահմանային ենթատեքստում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման մասին" կոնվենցիա (Էսպո, 1991թ.)	1997		1996	1997 թ.-ին վերագրանցվել է ՄԱԿ-ի կողմից
	Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման մասին արձանագրություն (Կիև, 2003թ.)		2003		

8	"Արդյունաբերական վթարների անդրսահմանային ազդեցության մասին" կոնվենցիա (Հելսինկի, 1992թ.)	2000		1996	1997 թ.-ին վերագրանցվել է ՄԱԿ-ի կողմից
	"Անդրսահմանային ջրերի վրա արդյունաբերական վթարների անդրսահմանային ներգործության արդյունքում պատճառած վնասի համար քաղաքացիական պատասխանատվության և փոխհատուցման մասին" արձանագրություն (Կիև, 2003թ.)		2003		
9	ՄԱԿ-ի "Անապատացման դեմ պայքարի" կոնվենցիա (Փարիզ, 1994թ.)	1996	1994	1997	1997 թ.-ին վերագրանցվել է ՄԱԿ-ի կողմից
10	"Վտանգավոր թափոնների անդրսահմանային տեղափոխման և դրանց հեռացման նկատմամբ հսկողություն սահմանելու մասին" կոնվենցիա (Բազել, 1989թ.)	1992		1999	1999 թ.-ին վերագրանցվել է ՄԱԿ-ի կողմից
11	"Օզոնային շերտի պահպանության մասին" կոնվենցիա (Վիեննա, 1985թ.)	1988		1999	1999 թ.-ին վերագրանցվել է ՄԱԿ-ի կողմից

N	Համաձայնագիր, կամ արձանագրություն, անունը և վայրը	Ուժի մեջ է մտել	Ստորագրվել է	Վավերացվել է	Մեկնաբանություններ
	"Օգոնային շերտը քայքայող նյութերի մասին" արձանագրություն (Մոնրեալ, 1987թ.)	1989		1999	1999 թ.-ին վերագրանցվել է ՄԱԿ-ի կողմից
12	"Շրջակա միջավայրի հարցերի առնչությամբ տեղեկատվության հասանելիության, որոշումներ ընդունելու գործընթացին հասարակայնության և արդարադատության մատչելիության մասին" կոնվենցիա (Օրիուս, 1998թ.)	2001	1998	2001	
13	"Միջազգային առևտրում առանձին վտանգավոր քիմիական նյութերի և պեստիցիդների վերաբերյալ նախնական հիմնավորված համաձայնության ընթացակարգի կիրառման մասին" կոնվենցիա (Ռոտերդամ, 1998թ.)		1998	2003	
14	"Միջազգային լճերի և անդրսահմանային ջրիույթերի պահպանության և օգտագործման մասին" կոնվենցիա (Հելսինկի, 1992թ.)	1996	1999		
	"Ջրի և առողջության մասին" արձանագրություն (Լոնդոն, 1999թ.)		1999		
15	"Կայուն օրգանական աղտոտիչների մասին" կոնվենցիա (Ստոկհոլմ, 2001թ.)		2001	2003	
16	"Շրջակա միջավայրի փոխակերպման տեխնիկական միջոցների ռազմական կամ այլ կարգի թշնամական	1978		2001	2002 թ.-ին վերագրանցվել է ՄԱԿ-ի կողմից

	օգտագործումը արգելելու մասին" կոնվենցիա (Գենևա, 1976թ.)				
17	Լանդշաֆտի եվրոպական կոնվենցիա (Ֆլորենցիա 2000)			2004	
18	Մշակութային եվ բնության համաշխարհային ժառանգության պաշտպանության կոնվենցիա (Փարիզ 1972)			1993	
	Էներգետիկ խարտիայի պայմանագիր (Լիսբոն 1994)			1997	
19	Էներգետիկ խարտիային կից՝ Էներգետիկ արդյունաբերության հարցերի և էկոլոգիական հարակից ասպեկտների արձանագրություն (Լիսբոն 1994)			1997	
N	Համաձայնագիր, կամ արձանագրություն, անունը և վայրը	Ուժի մեջ է մտել	Ստորագրվել է	Վավերացվել է	Մեկնաբանություններ
20	Եվրոպայի վայրի բնության և բնական միջավայրի պահպանության մասին» կոնվենցիա (Բեռն 1979թ.)	1982	2006		
21	ՄԱԿ-ի ԵՏՀ Շրջակա միջավայրի հարցերի առնչությամբ տեղեկատվության հասանելիության , որոշումները ընդունելու գործընթացին հասարակայնության և արդարադատության մատչելիության մասին կոնվենցիա:				

2.2 Հայաստանի Հանրապետության ոլորտը կարգավորող իրավական ակտերը

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (2014) հունիսի 21-ի ՀՕ- 110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (Փոփոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3) Օրենք-Կարգավորում է նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացակարգը՝ դիտարկելով շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումների, անդրսահմանային և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության ոլորտի հասարակական հարաբերությունները:

«Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք ՀՕ-121-Ն (ընդունված 1994թ. և լրամշակված՝ 2022թ. ՀՕ-522-Ն)- կարգավորում է մթնոլորտային օդի պահպանության իրավական և կազմակերպական հիմքերը՝ ուղղված մթնոլորտային օդի որակի պահպանությանը, ինչպես նաև մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար բարենպաստ մթնոլորտային օդի որակի ապահովման նպատակով՝ մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հասարակական հարաբերությունները:

«Պատմության եվ մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության եվ օգտագործման մասին» ՀՀ օրենք (1998թ.) -Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձաններն են՝ պետական հաշվառման վերցված պատմական, գիտական, գեղարվեստական կամ մշակութային այլ արժեք ունեցող կառույցները, դրանց համակառույցներն ու համալիրները՝ իրենց գրաված կամ պատմականորեն իրենց հետ կապված տարածքով, դրանց մասը կազմող հնագիտական, գեղարվեստական, վիմագրական, ազգագրական բնույթի տարրերն ու բեկորները, պատմամշակութային և բնապատմական արգելոցները, հիշարժան վայրերը՝ անկախ պահպանվածության աստիճանից:

«Բնության հատուկ պահպանվող արածքների մասին» ՀՀ օրենք (2006)- սահմանում է հատուկ պահպանվող տարածքներն, ինչպես նաև դրանց կառավարման ընթացակարգերը: Նախատեսում է հատուկ պահպանվող տարածքները, առանձնացնելով չորս տեսակ՝ պետական արգելոցներ, պետական պահուստավորման հողեր, ազգային պարկեր, բնական հուշարձաններ, դրանց որոշման և ղեկավարելու գործընթացները:

«Բուսական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (1999թ.)-Ապահովում է բուսական տեսակների (ֆլորայի) և դրանց առաջացրած համակեցությունների (բուսականության) բազմազանության, աճելավայրերի և էկոհամակարգերի հավասարակշռվածության վրա մարդու բացասական ներգործության կանխարգելումը: Իրականացնում է բուսական

աշխարհի, դրա գենոֆոնդի և ցենոֆոնդի բազմազանության, աճելավայրերի պահպանության քանակական և որակական, բուսական աշխարհի շարունակական օգտագործման և վերարտադրության գիտականորեն հիմնավորված ապահովումը, բուսական աշխարհի օգտագործման հարաբերությունների կարգավորումը, բուսական աշխարհի պահպանության և օգտագործման բնագավառում օգտագործողների իրավունքների պաշտպանությունը և պարտականությունների կատարումը:

«Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (2000թ.)–Սահմանում է ՀՀ տարածքում կենդանական աշխարհի վայրի տեսակների պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականությունը: Նախատեսում է գենոֆոնդի և տեսակային բազմազանության պահպանության,

պաշտպանության, բնականոն վերարտադրության ապահովումը, կենդանիների բնակության միջավայրի

ամբողջականության խախտման կանխումը, կենդանական տեսակների և դրանց պոպուլյացիաների ու համակեցությունների ամբողջականության, կենդանիների միգրացիայի ուղիների պահպանությունը, կենդանական աշխարհի օբյեկտների օգտագործման հարաբերությունների կարգավորումը, կենդանական աշխարհի պահպանության և օգտագործման բնագավառներում օգտագործողների իրավունքների պաշտպանությունն ու պարտականությունների կատարումը:

«ՀՀ հողային օրենսգիրք» (2001թ.) -Սահմանում է հողային հարաբերությունների պետական կարգավորման կատարելագործման, հողի տնտեսվարման տարբեր կազմակերպարավական ձևերի զարգացման, հողերի բերրիության, հողօգտագործման արդյունավետության բարձրացման, մարդկանց կյանքի ու առողջության համար բարենպաստ շրջակա միջավայրի պահպանման և բարելավման, հողի նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության իրավական հիմքերը: Կարգավորում է հողային պաշարների կառավարման, տիրապետման, օգտագործման և տնօրինման բնագավառում պետական քաղաքականության ուղղությունների սահմանումը, հողային հարաբերությունները կարգավորող օրենքների և այլ նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունումն ու դրանց կատարման վերահսկողությունը, հողային ֆոնդի՝ ըստ նպատակային նշանակության, հողատեսքերի և գործառնական նշանակության դասակարգումը, հողի մոնիթորինգի, հողաշինարարության, հողերի հետազոտմանն ուղղված գործունեության լիցենզավորման միասնական սկզբունքների սահմանումը և այլն:

«Հողերի օգտագործման և պահպանման նկատմամբ վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենք (2008թ.)–Սահմանվում է հողերի արդյունավետ օգտագործման և պահպանման, հողային օրենսդրության պահանջների կատարման նկատմամբ վերահսկողության իրականացման խնդիրները, ձևերը, վերահսկողություն իրականացնող մարմինները,

ստուգող և ստուգվող անձանց իրավունքներն ու պարտականությունները, ստուգումների իրականացման կարգերը: Սույն օրենքի գործողությունը տարածվում է ՀՀ հողային ֆոնդում առկա բոլոր հողամասերի օգտագործման և պահպանության վրա՝ անկախ դրանց նպատակային նշանակությունից, սեփականության և (կամ) օգտագործման իրավունքի սուբյեկտներից:

«Թափոնների մասին» ՀՀ օրենքը (2004 թ.)-սահմանում է թափոնների հավաքման, փոխադրման, պահման, մշակման, օգտահանման, ինչպես նաև բնական ռեսուրսների, մարդու կյանքի և առողջության վրա թափոններից առաջացող բացասական ազդեցությունների կանխարգելման համար իրավական և տնտեսական հիմքերը:

«ՀՀ ջրային օրենսգիրք» (2002) - Նպատակը երկրի ջրային ռեսուրսների պահպանության, ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման միջոցով քաղաքացիների և տնտեսության կարիքների բավարարման և ապագա սերունդների համար ջրային ռեսուրսների պահպանման համար իրավական հիմքերի ապահովումն է:

ՀՀ կառավարության որոշումներ.

❖ ՀՀ կառավարության 28 դեկտեմբերի 2023 թ. «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2014 ԹՎԱԿԱՆԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 19- Ի N 1325-Ն ՈՐՈՇՄԱՆ ՄԵՋ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ Մ Ա Ս Ի Ն» N

2343 - Ն որոշում:

❖ ՀՀ կառավարության 21դեկտեմբերի 2023թ. «ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ Է ԿՈ ԼՈ ԳԻ ԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏ ՄԱՆ ԿԱՐԳԻ Ե Վ ՌԱԶՄԱՎ ԱՐԱԿԱՆ Է ԿՈ ԼՈ ԳԻ ԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏ ՄԱՆ ՀԱՇՎ Ե Տ Վ Ո Ի Թ ՅԱՆԸ ՆԵ ՐԿԱՅԱՑՎ Ո Ղ ՊԱՀԱՆՋՆԵ ՐԸ ՀԱՍ Տ ԱՏ Ե ԼՈ Ի ՄԱՍ Ի Ն» N 2294-Ն որոշում:

❖ ՀՀ կառավարության 29 հունվար 2010թ. «ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» N72-Ն որոշում:

❖ ՀՀ կառավարության 29 հունվար 2010թ. «ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» N71-Ն որոշում:

❖ ՀՀ կառավարության 31 հուլիսի 2014թ. ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշում:

❖ ՀՀ կառավարության 14 օգոստոսի 2008թ. «ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» N 967-Ն որոշում:

❖ ՀՀ կառավարության 02 նոյեմբերի 2017 թ. «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը եվ հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու եվ ՀՀ կառավարության 20.07.2006թ. N1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 1404-Ն որոշում:

❖ «Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը և միջոցառումները հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 25.09.2014թ. N1059-Ա որոշում – Հաստատում է ՀՀ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը՝ համաձայն N1 հավելվածի, Հայաստանի բնության հատուկ պահպանվող տարածքների պահպանության և օգտագործման բնագավառի 2014-2020 թվականների պետական ծրագրի միջոցառումները՝ համաձայն N 2 հավելվածի:

❖ «Հայաստանի Հանրապետության կենսաբանական բազմազանության պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման բնագավառներում ռազմավարությունը եվ գործողությունների ազգային ծրագրին հավանություն տալու մասին» կառավարության 10.12.2015թ. նիստի N54 և «Հայաստանի Հանրապետությունում անապատացման դեմ պայքարի ռազմավարությանը և գործողությունների ազգային ծրագրին հավանություն տալու մասին» կառավարության 27.05.2015 նիստի N23 արձանագրային որոշումները, ներառյալ ՀՀ կողմից վավերացրած **բնապահպանական միջազգային պայմանագրերի պահանջները:**

3. Հայաստանի Հանրապետությունում հիմնադրության փաստաթղթի ՌԷԳ գործընթացին կարգավորման հիմքերը.

Հայաստանում Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումը իրականացվում է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» 2014 թվականի հունիսի 21-ի ՀՕ-110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում

փոփոխություններ կատարելու մասին (Փոփոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3) Օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) և ՀՀ կառավարության 21դեկտեմբերի 2023թ. «ՌԱԶՄԱՎ ԱՐԱԿԱՆ Է ԿՈ ԼՈ ԳԻ ԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏ ՄԱՆ ԿԱՐԳԻ Ե Վ ՌԱԶՄԱՎ ԱՐԱԿԱՆ Է ԿՈ ԼՈ ԳԻ ԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏ ՄԱՆ ՀԱՇՎ Ե Տ Վ Ո Ի Թ ՅԱՆԸ ՆԵ ՐԿԱՅԱՑՎ Ո Ղ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ ՀԱՍ Տ ԱՏ Ե ԼՈ Ի ՄԱՍ Ի Ն» N 2294-Ն որոշման համաձայն:

ՌԷԳ-ի ենթակա են սոցիալ-տնտեսական զարգացման, էներգետիկայի, քաղաքաշինության, տրանսպորտի, կապի, գյուղատնտեսության, զբոսաշրջության, տարածքային զարգացման, ընդերքօգտագործման, արդյունաբերական ճյուղերի, ռեկրեացիայի, անտառատնտեսության, ձկնաբուծության, թափոնների գործածության, ջրային տնտեսության բնագավառներին վերաբերող հիմնադրույթային փաստաթղթերի նախագծերը, որոնք սույն օրենքի 12-րդ հոդվածում թվարկված նախատեսվող գործունեությունների տեսակների կամ «Անդրսահմանային ենթատեքստում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման մասին» կոնվենցիայի ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման արձանագրության 1-ին և 2-րդ հավելվածներով սահմանված նախագծերի իրականացման հիմքեր են պարունակում: Հիմնադրույթային փաստաթղթի՝ շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցության չափանիշները սահմանվում են ՌԷԳ կարգով: Հիմնադրույթային փաստաթղթի նախագծի ՌԷԳ-ը և փորձաքննությունն իրականացվում են մինչև հիմնադրույթային փաստաթղթի ընդունումը: Սույն Ներդրումային ծրագիրը ռեկրեացիայի ոլորտի է:

«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության կողմից ներկայացրած ներդրումային ծրագրի տարածքը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի Ջրվեժ խոշորացված համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող՝ Հայաստանի Հանրապետության սեփականություն հանդիսացող «Ջրվեժ» արգելոցապարկային համալիր» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության ռեկրեացիոն գոտու (ամայի) տարածքում՝ 23.3 հա հողամասում: Նախատեսվում է կատարել ներդրումներ՝ իր կողմից ներկայացված ներդրումային ծրագրին համապատասխան:

Համաձայն Օրենքի ռեկրեացիայի ոլորտը ներառված է ՌԷԳ-ի ենթակա գործունեությունների ցանկում:

2. ՌԷԳ-ի իրականացման փուլերն են՝

- 1) ՌԷԳ շրջանակի որոշումը.
- 2) ՌԷԳ հաշվետվության կազմումը.
- 3) ՌԷԳ արդյունքների հաշվի առնելը հիմնադրույթային փաստաթղթում:

3. Նախաձեռնողը՝

- 1) սույն հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված փուլերում խորհրդատվության համար

դիմում է լիազոր մարմին, առողջապահության բնագավառի կառավարման լիազոր մարմին, անհրաժեշտության դեպքում, հաշվի առնելով հիմնադրությային փաստաթղթի բնագավառը, դիմում է նաև սույն օրենքի 21-րդ հոդվածի 1-ին մասում թվարկված բնագավառների կառավարման լիազոր պետական մարմիններ և տեղական ինքնակառավարման մարմիններ. Սույն Ներդրումային ծրագիրը համաձայն Շրջակա միջավայրի նախարարության N5/042/3866 Գրության, այն ենթակա է ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման և փորձաքննության:

Գնահատման հաշվետվության բովանդակությունը կազմվել է Համաձայն ՀՀ կառավարության 21 դեկտեմբերի «Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման կարգի և Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման հաշվետվությանը

ներկայացվող պահանջները հաստատելու մասին» N 2294-Ն որոշման պահանջների համաձայն:

Հիմնադրությային փաստաթղթի՝ ՌԷԳ հաշվետվությունը պետք է ներառի՝

1) հիմնադրությային փաստաթղթի համառոտ նկարագիրը, նպատակը, իրականացման ժամկետը, առկայության դեպքում նաև կապը կամ համապատասխանությունը տվյալ տարածքի համար հաստատված այլ առնչվող հիմնադրությային փաստաթղթերի հետ.

2) ՌԷԳ հաշվետվության ամփոփ բովանդակությունը, որը ներառում է տեղեկատվություն նախաձեռնողի մասին, հիմնադրությային փաստաթղթի ամփոփ նկարագիրը, հիմնադրությային փաստաթղթի դրույթների գործողության արդյունքում հնարավոր ազդեցությունների և դրանց մեղմմանն ուղղված միջոցառումների հանրամատչելի, համառոտ նկարագիրը.

3) հիմնադրությային փաստաթղթի դրույթների գործողության արդյունքում շրջակա միջավայրի՝ ներառյալ առողջության վրա հնարավոր զգալի վնասակար ազդեցությունները կանխելու, նվազեցնելու կամ մեղմացնելու համար միջոցառումները.

4) հիմնադրությային փաստաթղթին առնչվող՝ Հայաստանի Հանրապետության կողմից վավերացված կամ ստորագրված միջազգային պայմանագրերը և առնչվող այլ իրավական ակտերը.

5) հնարավոր ազդեցության ենթակա տարածքի շրջակա միջավայրի, այդ թվում՝ բնակչության առողջության ներկա վիճակը, սոցիալական գործոնները և խնդիրները.

6) շրջակա միջավայրին, այդ թվում՝ բնակչության առողջությանը վերաբերող միջազգային, ազգային և այլ մակարդակներում սահմանված նպատակները, որոնք վերաբերում են հիմնադրությային փաստաթղթին և այն ուղիները, նկատառումները, որոնք հաշվի են առնվել հիմնադրությային փաստաթուղթը մշակելիս.

7) հիմնադրությային փաստաթղթի նախագծի դրույթների գործողության իրականացման և չիրականացման դեպքերում շրջակա միջավայրի՝ ներառյալ մարդու

առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, այդ թվում՝ անդրսահմանային.

8) հիմնադրության փաստաթղթի մոտեցումների բոլոր հնարավոր այլընտրանքային տարբերակների (այդ թվում՝ զրոյական) համեմատությունը և նախընտրելի տարբերակի ընտրության հիմնավորումը.

9) հնարավոր դրական ազդեցությունների պահպանման և ուժեղացման, բացասական ազդեցությունների կանխարգելման, բացառման, նվազեցման և շրջակա միջավայրին հասցվող վնասի հատուցման համար նախատեսվող միջոցառումները, դրանց արդյունավետությունը.

10) հիմնադրության փաստաթղթի գործողության ընթացքում ազդեցության մշտադիտարկման և հետնախազծային վերլուծության ծրագիրը.

11) սույն հավելվածի 2-րդ կետում նշված գնահատման մեթոդների, դրանց կիրառման ընթացքում ի հայտ եկած խոչընդոտների, տեխնիկական թերությունների, դժվարությունների՝ ներառյալ տվյալների բացակայության վերաբերյալ տեղեկությունները.

12) հաշվետվությունում ներառված տվյալների աղբյուրների վերաբերյալ տեղեկությունները.

13) տեղեկատվություն հանրության ծանուցման, քննարկումների արդյունքների, գրավոր կամ բանավոր ներկայացված դիտողությունների և առաջարկությունների, կարծիքների, դրանց ընդունման կամ չընդունման հիմնավորումների վերաբերյալ:

4. Հիմնադրության փաստաթղթի համառոտ նկարագիրը, նպատակը, իրականացման ժամկետը, կապը և (կամ) համապատասխանությունը տվյալ տարածքի համար հաստատված այլ առնչվող հիմնադրության փաստաթղթերի հետ

«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության կողմից Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի Ջրվեժ խոշորացված համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող՝ Հայաստանի Հանրապետության սեփականություն հանդիսացող «Ջրվեժ» արգելոցապարկային համալիր» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության ղեկընդնառն գոտու տարածքում՝ 23.3 հա հողամասում կատարել ներդրումներ իր կողմից ներկայացված ներդրումային ծրագրին համապատասխան:

Որպես տարածքի համար հաստատված հիմնադրության փաստաթուղթ դիտարկվել է Հայաստանի վերափոխման ռազմավարություն 2050, **Կառավարության 2021-2026թթ. ծրագիր, ոլորտային և/կամ այլ ռազմավարություններ**: Որոշման նախագիծը բխում է Հայաստանի Հանրապետության Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի մասին» և «Մանկապատանեկան սպորտի մասին օրենքների դրույթներից:

«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության կողմից առաջին փուլում տեղադրվելու են էկո տնակներ, ճաշարան և բժշկական սպասարկման կենտրոն: Վերոնշյալ կառույցները չեն ենթադրում հիմնական շինություններ: Հաջորդ փուլերում նախատեսվում են սպորտային տարբեր հարթակների և մարզասրահների կառուցում: Յուրաքանչյուր տնակի համար անհրաժեշտ կլինի հարթեցնել 110-120 քմ հողատարածք: Տնակների հավաքումը նախատեսվում է ոչ անտառածածկ տարածքներում: Ընդհանուր արժեքը նախնական հաշվարկներով կազմելու է մոտ 55 մլն. ԱՄՆ դոլարին համարժեք ՀՀ դրամ:

Ծրագրի իրականացումը հնարավորություն կտա ապահովել Հայաստան-Սփյուռք բազմաբովանդակ ծրագրերի իրագործմանը և «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության կողմից ներկայացրած ներդրումային ծրագրի անխափան իրականացմանը:

Ներդրումային ծրագրով նախատեսված միջոցառումների արդյունքում ակնկալվում է, որ «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպությունը նախատեսված ծրագրային 3 փուլերի ավարտից հետո, վիլիջի ամբողջական ծանրաբեռնվածության դեպքում, կստեղծվի շուրջ 1240 նոր աշխատատեղ, ինչպես նաև կտնկվի շուրջ 20,000 ծառ:

Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի Ջրվեժ համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող՝ Հայաստանի Հանրապետության սեփականությունը հանդիսացող «Ջրվեժ» անտառպարկի 23.3 հա հողամասը՝ հանրային-մշակութային և սպորտային հանգստի գոտի կազմակերպելու նպատակով՝ առանց մրցույթի, կառուցապատման իրավունքով՝ 50 տարի ժամկետով, տրամադրվել է կազմակերպությանը ներդրումային ծրագրին համապատասխան ներդրումներ իրականացնելու նպատակով:

5. Հնարավոր ազդեցության ենթակա տարածքի շրջակա միջավայրի, ինչպես նաև սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի նկարագիրը և դրանց հնարավոր փոփոխությունը՝ առանց հիմնադրության փաստաթղթի դրույթների իրականացման.

5.1. Հնարավոր ազդեցության ենթակա տարածք.

Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի Ջրվեժ համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող «Ջրվեժ» անտառպարկի 23.3 հա հողամասը հանրային-մշակութային և սպորտային հանգստի գոտի կազմակերպելու նպատակով՝ առանց մրցույթի կառուցապատման իրավունքով տրամադրել «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպությանը՝ իր կողմից ներկայացրած ներդրումային ծրագիրն իրականացնելու նպատակով:» Ծրագրի նպատակն է «Ջրվեժ» անտառպարկի» տարածքում արդի լուծումներով կազմակերպել հանգստի և ժամանցի մարզական ավան:

Ծրագրի ազդեցության ենթակա տարածքը գտնվում է Ջրվեժ համայնքի Ջրվեժ բնակավայրի վարչական տարածքում: Տեղանքը կիսավայրի անտառ-պարկ է, որը բաղկացած է հիմնականում փշատերև ծառերից և թփերից, կան և՛ գերաճած խիտ տարածքներ, և՛ սիզամարգեր, տեսարանով դեպի հարակից տներով բլուրները տեղանքն ունի բավականին կտրուկ ռելիեֆ և գտնվում է ծովի մակարդակից 1500-1550 մետր բարձրության վրա Տարածքի տեղադիրքը, ճարտարապետական լուծումները հնարավորություն կստեղծեն, համահայկական մարզական միջոցառումները և մարզիկների հանգիստը կազմակերպել նշված տարածքում:

Համաձայն «Ջրվեժ» Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ-ի կանոնադրության՝ թույլատրելի է տարածքում կազմակերպել հանգիստը (ամենօրյա) և զբոսաշրջություն (այդ թվում՝ էկոզբոսաշրջություն) և դրանց հետ կապված սպասարկման ծառայությունների մատուցումը: Տարածքի բեկման կոորդինատները ներկայացվում են հավելվածներում՝ ArmWGS84 համակարգով.

5.2 Տարածքի աշխարհագրական դիրքը, ռելիեֆը

Ջրվեժ համայնքը գտնվում է Երևան քաղաքի անմիջական մոտակայքում՝ հյուսիս-արևելյան մասում, Արարատյան հարթավայրի հյուսիս-արևելյան մասի նախալեռնային գոտում: Այն սահմանակից է Երևան քաղաքի երեք թաղային՝ Նոր-Նորք, Ավան-Առինջ, Էրեբունի համայնքներին և մարզի երեք գյուղական՝ Առինջ, Ձորաղբյուր, Ողջաբերդ

համայնքների վարչական տարածքներին: Հեռավորությունը մայրաքաղաք Երևանից՝ 11 կմ է, մարզկենտրոնից (Հրազդան) 45կմ, Արուսյան քաղաքից՝ 9 կմ:

Բնակավայրի տարածքը կազմում է 5490.55 հա, մշտական բնակչությունը 2019թ. տվյալներով կազմում է 10511մարդ:

Ջրվեժ գյուղը պատմականորեն ձևավորված բնակավայր է: Այն հիշատակվում է V դարից: Բնակավայրին բնորոշ են նեղլիկ, ծուռումուռ փողոցները և մեկ-երկու հարկանի ցածրահարկ բնակելի կառուցապատումը: Դեռևս խորհրդային տարիներին գյուղին կից տեղակայվել են արտադրական ձեռնարկություններ, որոնց շուրջ կազմավորվել է խոշոր բնակելի բանավանը (ա.կ. միկրոշրջանը)՝ իր ենթակառուցվածքներով (դպրոց, մանկապարտեզ, խանութներ և այլն): Վերը նշված տարածքները համայնքում կենտրոնական դիրք են գրավում, կարևոր տեղ զբաղեցնելով բնակավայրի կենսագործունեության մեջ:

ՀՀ Կոտայքի մարզի Ջրվեժ գյուղական համայնքի տարածքով է անցնում Երևան-Գառնի-Գեղարդ պատմամշակութային և զբոսաշրջային կարևոր հատակագծային հաղորդակցական առանցքը: Գառնիի ուղղությամբ Ջրվեժ համայնքին սահմանակից է Ջրվեժի ծառաբուծական զբոսայգին: Զբաղեցնելով տարանցիկ դիրք՝ Ջրվեժ համայնքի տարածքը կարևոր դեր է խաղում Երևանի ագլոմերացիայի կազմավորման և փոխկապակցված՝ զարգացման տեսանկյունից: Ներկայումս այն երկայնական և լայնական ուղղություններով ձգված, անկանոն ձևի տարածված հատակագծային կառուցվածքով մի բնակավայր է:

1970-1980 թվականներին Ջրվեժի հյուսիս-արևելյան մասում տեղադրվեցին տարբեր կազմակերպությունների այգեգործական ընկերությունների հողամասերը, որոնք այսօր բավականին մեծ զանգված են կազմում և ընդգրկված են համայնքի սահմաններում՝ որպես բնակավայրի հողեր: Վերջին տարիներին Երևան-Գառնի ավտոխճուղու երկու կողմերում արագ տեմպերով կառուցվում են զվարճանքի և հասարակական սննդի բազմապիսի օբյեկտներ (հյուրանոցներ, խաղատներ, ռեստորաններ, հարսանյաց հանդեսների սրահներ և այլն): Համաձայն գլխավոր հատակագծի՝ բնակավայրը, համայնքի տարածքում հողերի սակավության պատճառով, ներկայումս զարգանում է հիմնականում նախկին գյուղատնտեսական հողերի հաշվին:

Նախատեսվող տարածքի հողի նպատակային նշանակությունը՝ հատուկ պահպանվող է, գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ բնապահպանական:

Գործունեության ենթակա տարածքը գտնվում է Կոտայքի մարզի հարավ արևելյան հատվածում, Ջրվեժ գյուղի վարչական տարածքում, Երևան Գառնի մայրուղու աջ հատվածում՝ ծովի մակերևույթից 1400-1500մ միջին բարձրությունների վրա: Հողամասի տարածքում գերակշռում են տարբեր հզորություն ունեցող կավային հողերը:

Ջրվեժ համայնքի տարածքում գերիշխում է տափաստանային, իսկ լեռնալանջերին՝ ալպիական լանդշաֆտը, որը ծառայում է որպես արոտավայր: Նախատեսվող

գործունեության տարածաշրջանն իրենից ներկայացնում է հյուսիս-արևելքից հարավ-արևմուտք տարածվածությամբ կտրտված արտաբերման կոներ: Ընդհանուր առմամբ տարածքն ունի թեք ռելիեֆ: Տարածաշրջանում առկա դարավանդի նստվածքները բաղկացած են խոշոր կոպիճի շերտերից: Կան նաև մեղմաթեք ռելիեֆով, կտրտված ոչ խորը ձորերով տարածքներ: Թեք ու անտառազուրկ լանջերում շատ են հեղեղատներն ու փոքր հովիտները: Շրջանի տարածքի մեծ մասում տեղանքի թեքությունները 8°-ից չեն անցնում, ուստի տնտեսական յուրացման համար համեմատաբար դյուրին են:

Համաձայն Ջրվեժի գլխավոր հատակագծի՝ նկատի ունենալով համայնքի տեղադիրքը, ռելիեֆի առանձնահատկությունները (թույլ բլրակային, միատարր, համեմատաբար հարթ), բուսածածկից ազատ չիրացված տարածքները, նպատակահարմար է Ջրվեժ-Ողջաբերդ գոտին՝ ընդհանուր առմամբ, և մասնավորապես, Ջրվեժի գյուղական համայնքը զարգացնել որպես հանգստի, զբոսանքի, սպորտի և բուժման քաղաքամերձ գոտի՝ մայրաքաղաքի բնակիչների համար: Տարածաշրջանը գտնվում է արարատյան հովտի արևելյան կողմում, որտեղ ձգվում է Գեղամա լեռնաշղթան՝ լավային ծածկույթով ուռուցիկ-վահանաձև մակերևույթի վրա վեր խոյացող հրաբխային կոներով: Լեռնաշղթան ունի 140 կմ երկարություն, ամենաբարձր գագաթը Աժդահակն է՝ 3597մ: Գեղամա լեռների զառիթափ լանջերը գրեթե ողողամաշված չեն, ինչը բացատրվում է կլիմայի չորությամբ: Լեռների գագաթային մասում հստակ երևում են հնագույն սառցապատումների հետքերը:

Լեռնային գոտու մակերևույթը բավականին բարդ է: Աժդահակի գագաթամերձ բարձրավանդակը կազմված է հրաբխային ապարներից՝ մասնատված բազմաթիվ խորը հովիտներով: Գեղամա լեռների արևմտյան լանջերն ալիքաձև և սանդղավոր են, կտրտված ժամանակավոր հոսք ունեցող հեղեղատներով, որոնք վարարում են գարնանային ձնհալքերի ժամանակ: Միջին լեռնային մասում գերակշռում են չորրորդային ժամանակաշրջանի անդեզիտո-բազալտներ և բազալտներ: Դեպի Նորք-Ջրվեժ սարահարթ իջնող լեռնալանջերը խիստ մասնատված են՝ էրոզիայի ենթարկված հովիտներով և ձորակային ցանցով, որոնցով ձնհալքի և գարնանային վարարումների ժամանակ հոսում են սելավներ: Դրանց մի մասը իրացնում է Գետառ գետը, իսկ մյուս հիմնական մասը չի առաջացնում մակերեսային հոսք, այլ ներծծվում է: Շատ տեղերում ներծծված ջրերը երկրի մակերես են դուրս գալիս քաղցրահամ ջրերի աղբյուրների ձևով:

Տարածաշրջանում հարթավայրի և նախալեռների կցվանքատեղում հրաբխային ապարները մերկ են և հաճախ հողածածկույթի փոխարեն երևում է հզոր ժայռոտ զրահը: Հրաբխային ապարներն իրենց ամբողջ հզորությամբ պարզորոշ երևում են գետերի կանյոններում: Երևանը հյուսիս արևելքից և հյուսիսից գոտևորող Քանաքեռի բարձրունքը և Նորքի բլրազանգվածը տարածաշրջանում ձևավորում են պլատոյաձև սեղանատիպ զանգված, որը 10-150 թեքվածությամբ աստիճանաբար բարձրանում է մինչև 1250մ բարձրություն, ներառելով Ջրվեժ բնակավայրը:

Տարածաշրջանն ունի թեք, տեղ-տեղ մեղմաթեք ռելիեֆ, դարավանդային

նստվածքներով, մերկացած հրաբխային ապարներով և ժայռերով: Զրվեժ համայնքը գտնվում է սեյսմիկ միկրոշրջանցման 0,40-0,45g գոտում: Տարածքում սողանքային գոտիներ չկան:

Ծրագրի տարածքը բնորոշվում է տեղ-տեղ հանդիպող հողաբուսային ծածկով, տեղայնացված թփուտներով, կարճ ցիկլով կենսաբանական ակտիվությամբ և բարձր աստիճանի ադապտացվածությամբ՝ միկրոկլիմայական կոշտ պայմաններին: Տարածքում հանդիպում են մի քանի լանդշաֆտային գոտիներին բնորոշ խոտաբուսային, թփային, ներառյալ բնորոշ տեսակներ, որոնք ձևավորում են բազմաշերտ բուսականություն՝ թույլ տալով գոյակցել միմյանց լրացնող բույսերի և հողի հետ կապված միկրոֆաունայի ներկայացուցիչների, այսինքն տարածքը դիտարկվում է որպես բնական արժեքավոր էկոհամակարգ:

Գործունեության ենթակա տարածքներում նախատեսվում են իրականացնել մաքրման, հարթեցման աշխատանքներ:

Սահմանված տարածքը հարթեցնելու համար անհրաժեշտության դեպքում կատարվելու են գրունտի լցոնման աշխատանքներ Kamaz (բարձրված քաշը 13տ) մակնիշի կամ նմանատիպ բեռնատար ինքնաթափով, որի երթևեկությունը սահմանափակվելու է կայանատեղին հատկացված տարածքով: Ստացված շերտը նախատեսվում է ձեռքի գործիքով տոփանել և լցոնել մանրախճով: Մանրախճի շերտը տոփանվելու է և վրայից մոնտաժվելու է թեթև պլաստիկ հատակով՝ ճեմուղիների համար, որն էլ լցոնվելու է մանրախճով:

5.3 Տարածաշրջանի նկարագիրը:

Համաձայն Ջրվեժ համայնքի սոցիալական կայքի տվյալների՝ այժմ համայնքի տարածքը կազմում է 16.46կմ², բնակչությունը՝ 6950 մարդ: Այստեղով են անցնում Երևան-Գառնի մայրուղին և Աբովյան-Մասիս ավտոճանապարհը:

Ջրվեժում ներկայումս տեղադրված են «Գեղարդ» մսամթերքի կոմբինատը, «Գամմա» պահածոյի գործարանը, բետոնի հանգույցը, քարի մշակման և այլ արտադրամասեր: Գյուղին հարակից «Մայակ» թաղամասի հարևանությամբ ժամանակին տեղակայվել էին խոշոր արտադրական ձեռնարկություններ: Վերջինիս նախկին հզորություններն ու տարածքներն, ինչպես նաև վերը նշված արտադրություններն այսօր մասնակի են օգտագործվում կամ ընդհանրապես չեն գործում: Համայնքի աղմուկի հիմնական աղբյուր է ավտոտրանսպորտը, որի մակարդակը կախված է տրանսպորտային հոսքերի ինտենսիվությունից: Համայնքն ունի բավական մեծ կանաչապատ մակերես, բայց բացակայում են ընդհանուր

օգտագործման կանաչ տարածքները (զբոսայգիներ, պուրակներ):

Համայնքում առկա են ջրամատակարարման, ջրահեռացման, ոռոգման, կանաչապատման, ճանապարհների ասֆալտապատման և այլ խնդիրներ:

Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներում մշտապես իրականացվում են բնական էկոհամարագերի, կենսաբազմազանության, բնության ժառանգության պահպանության, գիտական ուսումնասիրություններ և մոնիթորինգ: Դենդրոպարկում և անտառապարկում իրականացվում են արհեստական պայմաններում աճեցված տնտեսական, գեղազարդային և գիտական նշանակություն ունեցող տեղական և ներմուծված ծառաթփային բույսերի կենդանի հավաքածուների պահպանություն, վերարտադրություն՝ ապահովելով նախադրյալներ

բուսականության, բուսածածկույթային, գեղազարդային այգեգործության և լանդշաֆտային ճարտարապետության բնագավառներում գիտակրթական աշխատանքների իրականացման համար:

Կոտայքի մարզի Ջրվեժ համայնքում է գտնվում «Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ-ը, որը բնապահպանական, գիտահետազոտական և գիտաճանաչողական կազմակերպություն է: Այն կազմավորվել է ՀՀ կառավարության 2002 թվականի հուլիսի 18-ի թիվ 1046-Ն որոշմամբ: Համալիրը զբաղեցնում է 23449.6 հա տարածք: «Արգելոցապարկային համալ» ՊՈԱԿ-ի կազմի մեջ են մտնում «Էրեբունի» պետական արգելոցը, «Որդան կարմիր» պետական արգելավայրը,

«Հանքավանի ջրաբանական» պետական արգելավայրը, «Ջերմուկի ջրաբանական» պետական արգելավայրը, Ստեփանավանի «Սոճուտ» դենդրոպարկը, Բերդի «Սորաններ» դենդրոպարկը, Իջևանի «Դենդրոպարկ»-ը, Վանաձորի «Սարուխանյան Ժ.-ի անվան» դենդրոպարկերը,

«Ջրվեժ» անտառապարկը (այսուհետ՝ անտառապարկ) հիմնադրվել է 1977 թվականին, այն գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի հարավ-արևմտյան մասում՝ Աբովյանի տարածաշրջանում 1400 մ բարձրության վրա: Սահմանակցում է Ողջաբերդ, Ջրվեժ համայնքներին և Երևան քաղաքին:

«Ջրվեժ» անտառապարկի տարածքի չափը և սահմանները հաստատվել են ՀՀ կառավարության 2009 թվականի հունիսի 18 -ի N 684-Ն որոշմամբ՝ 423.8 հա: Տարածքի որոշակի հատվածը (260 հա) անտառապատ է՝ ծածկված հիմնականում արհեստական տնկարկներով: Հայաստանի բնական անտառներից և արտերկրից անտառապարկ են ներմուծվել շուրջ 128 ծառաթփատեսակներ, որոնք ընդգրկված են բույսերի 69 ցեղում և 32 ընտանիքում: Այստեղ հաջողությամբ հարմարվել և աճում են բարձրարժեք գեղազարդիչ տեսակներ՝ եղևնի սովորական, եղևնի փշոտ, սոճի դրիմյան, գիհիների 5 տեսակներ, թույաների 3 տեսակներ 36 տեսակի վարդագգիների ընտանիքին պատկանող բույսեր և այլն: «Ջրվեժ» անտառապարկը միակն է Երևան քաղաքի մերձակայքում և հանդիսանում է քաղաքացիների հանգստի նախընտրելի

վայրերից մեկը:

«Ջրվեժ» անտառպարկի ստեղծման նպատակն էր Երևան քաղաքի էկոլոգիական վիճակի առողջացումը, բնական միջավայրում մարդկանց հանգստի, մշակութային գեղագիտական պահանջների բավարարումը, նպաստելով արհեստական պայմաններում աճեցված տեղական և 100-ից ավելի ներմուծված ծառաթփային տեսակների (եղևնի կովկասյան, սոճի դրիմյան, խեժափիճի սիբիրական, թույա արևմտյան և այլն), պարտեզային ձևերի և դարավանդավորված տեղանքի հետ համադրվող տնտեսական, գեղազարդային և գիտական նշանակություն ունեցող պարկաշինության եզակի նմուշների պահպանությանը, վերարտադրությանը, ինչպես նաև նրանց էկոլոգիական առանձնահատկությունների ուսումնասիրությանը: Միաժամանակ անտառպարկը կնպաստի ընտրված և կլիմայավարժեցված լավագույն տեսակների ներդրմանը՝ կանաչ շինարարության տարբեր բնագավառներում: Երեք տասնամյակի ընթացքում ստեղծվել է մայրաքաղաքին մոտ գտնվող գեղազարդ տարածք:

««Ջրվեժ» անտառպարկի ստեղծման հիմնական նպատակն արհեստական պայմաններում աճեցված տեղական և 100-ից ավելի ներմուծված ծառաթփային տեսակների, պարտեզային ձևերի և դարավանդավորված տեղանքի հետ համադրվող տնտեսական, գեղազարդային և գիտական նշանակություն ունեցող պարկաշինության եզակի նմուշների պահպանության, վերարտադրության, նրանց էկոլոգիական առանձնահատկությունների ուսումնասիրության իրականացումն է, ինչպես նաև ընտրված և կլիմայավարժեցված լավագույն տեսակների ներդրումը կանաչ շինարարության տարբեր բնագավառներում: Անտառպարկում աճում են նաև ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված հազվագյուտ և անհետացող 21 բուսատեսակներ (սոսի արևելյան, գիհի բազմապտուղ, գիհի կազակական, նշենի սովորական և այլն): Բնական ֆլորան կազմված է ավելի քան 300 բարձրակարգ ծաղկավոր բուսատեսակներից: Այս գոտու համար բնորոշ մնացորդային էկոհամակարգերում տարածված են Հայաստանի համար էնդեմիկ հանդիսացող 11 տեսակի բզեզներ:

Ներդրումային ծրագրով նախատեսված աշխատանքները իրականացվելու են ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2023 թվականի մայիսի 22-ի N 04-հրամանի հավելվածի «Կանաչապատման համակարգ և բնության հատուկ պահպանվող տարածքների բնապահպանական, առողջարարական, հանգստի գոտիներ» վերնագրով 14-րդ բաժնի պահանջներին համապատասխան:

Նկար 12.

Անտառպարկի տարածքի զգալի մասը խոպան հողեր են՝ երկրորդական խոտային բուսական խմբավորումների բազմազանությամբ: Առավել զառիթափ լանջերը չխախտված բնական հանդակներ են՝ շատ թե քիչ լավ արտահայտված առաջնային բուսականությամբ՝ այդ թվում օշինդրային, տրագականտային գազերի ֆորմացիաներ: Առանձին կղզյակներով հանդիպում են հացազգատարախոտային խմբավորումներ՝ վայրի ցորենի մասնակցությամբ:

5.4 Կլիման և օդային ավազանի իրավիճակը:

Ուսումնասիրվող տարածքի կլիմայական պայմանների բնութագրի համար հիմք է ընդունվել ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության ՀՀՇՆ 22-01-2024 «Շինարարական կլիմայաբանություն» նորմատիվային փաստաթուղթը՝ համապատասխան կլիմայական ցուցանիշները: Ուսումնասիրվող տարածքին բնորոշ է շոգ և չոր ամառը, միջին ջերմաստիճանը հուլիսին՝ 22,1°C, հարաբերական խոնավությունը միջին ամսականը՝ 50%: Ձմեռը՝ ցուրտ, անհողմ, միջին ջերմաստիճանը 9.1°C, բացարձակ նվազագույնը՝ -31°C: Ուսումնասիրվող տարածքին բնորոշ է շոգ և չոր ամառը, միջին ջերմաստիճանը հուլիսին՝ 22,1°C, հարաբերական խոնավությունը միջին ամսականը՝ 50%: Ձմեռը՝ ցուրտ, անհողմ, միջին ջերմաստիճանը 9.1°C, բացարձակ նվազագույնը՝ -31°C: Լրացուցիչ ներկայացվել է նաև Երևան Արաբկիր օդերևութաբանական կայանի կլիմայական տարրերի

արժեքները՝ համաձայն որի, միջին ջերմաստիճանը հուլիսին՝ 24,9°C, հարաբերական խոնավությունը միջին ամսականը՝ 50%: Ձմեռը՝ ցուրտ, անհողմ, միջին ջերմաստիճանը 11.9°C, բացարձակ նվազագույնը՝ -20,6°C:

Աղյուսակ 1. Օդի միջին ջերմաստիճան

Բնակավայրի անվանումը	Միջին ջերմաստիճանն ըստ ամիսների, °C												Միջին տարեկան, °C	Բացարձակ նվազագույն, °C	Բացարձակ առավելագույն, °C
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Զրվեժ	-4.5	-3.5	2.2	9.1	13.8	18.0	22.1	22.2	17.9	10.8	3.9	-2.5	9.1	-31	40
Երևան «Արաբկիր»	-2.7	-0.2	5.8	11.9	16.6	21.3	24.9	24.7	20.4	13.7	6.6	0.2	11.9	-20.6	41.9

Աղյուսակ 2. Օդի հարաբերական խոնավությունը

Բնակավայրի անվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը, %																
	ըստ ամիսների												Միջին տարեկան	Ամենացուրտ ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %		Ամենատաք ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %	
														Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին	Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Զրվեժ	80	79	68	63	62	56	50	50	51	64	77	80	65	80	-	50	-
Երևան «Արաբկիր»	77	70	60	57	57	52	50	50	51	60	68	77	61	77	68	50	37

Աղյուսակ 3. Մթնոլորտային տեղումները

Բնակավայրի անվանումը	միջին ամսական Տեղումների քանակը _____ մմ օրական առավելագույն													Տեղումների քանակը նոյեմբեր-մարտ ամիսներին, մմ	Տեղումների քանակը ապրիլ- հոկտեմբեր ամիսներին, մմ
	ըստ ամիսների												Տարեկան		
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Զրվեժ	32	34	51	62	72	39	18	9	16	39	36	32	440	185	255
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Երևան «Արաբկիր»	28	31	38	52	54	27	18	8	13	29	29	27	354	153	201
	25	28	44	34	47	47	34	22	47	34	48	26	48		

Աղյուսակ 4. Քամի

Բնակավայրի անվանումը	Ամիսներ	Կրկնելիությունը, %								Անտրորի կրկնելիությունը, %	Միջին ամսական արագությունը, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը հունիս - օգոստոս ամիսներին	Միջին արագություններից նվազագույնը ըստ ուղղությունների հուլիսին, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը դեկտեմբեր - փետրվար ամիսներին	Միջին արագություններից առավելագույնը ըստ ուղղությունների հունվարին, մ/վ
		Միջին արագությունը, մ/վ													
		Հյուսիսային	Հյուսիս-արևելյան	Արևելյան	Հարավ- արևելյան	Հարավային	Հարավ-արևմտյան	Արևմտյան	Հյուսիս- արևմտյան						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

Աղյուսակ 5. Ձյան ծածկույթ

Բնակավայրի անվանումը	Ձյան ծածկույթը			
	Առավելագույն տասնօրյակային բարձրությունը, սմ	Տարվա մեջ ձնածածկույթով օրերի քանակը	Ձյան մեջ ջրի առավելագույն քանակը, մմ	Գրունտի սառչման առավելագույն խորությունը, սմ
1	2	3	4	5
Զրվեժ	55	77	-	-

Զրվեժ համայնքի ֆոնային աղտոտվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը տրամադրվում է համաձայն Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն ՊՈԱԿ-ի էլեկտրոնային կայքում տեղադրված տեղեկատվության հիման վրա. ժամանակավոր առաջարկություններ «Վնասակար նյութերի ֆոնային

կոնցենտրացիաներ բնականայրերում, որտեղ բացակայում են մթնոլորտային օդի որակի մոնիթորինգի դիտարկումները»: Ջրվեժ բնականայրի բնակչությունը կազմում է 6500 մարդ որին համապատասխան ցուցանիշները ներկայացված են ստորև:

Բնակչության քանակը (հազար մարդ)	Ֆոնային կոնցենտրացիաներ (մգ/մ ³)			
	Փոշի	Ծծմբի երկօքսիդ (SO ₂)	Ազոտի երկօքսիդ (NO ₂)	Ածխածնի օքսիդ (CO)
50 -100	0.098	0.007	0.034	1.3
10-50	0.095	0.006	0.033	1.1
<10	0.071	0.006	0.023	0.8

5.5 Հողային ռեսուրսներ:

Տարածաշրջանում տարածված են շագանակագույն և կիսաանապատային գորշ հողերը: Շագանակագույն հողերի հողաշերտի հզորությունը միջին հաշվով տատանվում է 30-50 սմ-ի սահմաններում, ռելիեֆի իջվածքային մասերում հաճախ այն հասնում է 65-70 սմ-ի: Ըստ մեխանիկական կազմի այս հողերը դասվում են միջակ և ծանր կավաավազային տարատեսակների շարքին: Կախված ռելիեֆի պայմաններից և էրոզիայի ենթարկվածության աստիճանից՝ հանդիպում են ինչպես ավելի թեթև, այնպես էլ ծանր մեխանիկական կազմով հողեր: Հողերի կլանման տարողությունը համեմատաբար ցածր է, որը պայմանավորված է հումուսի սակավ պարունակությամբ և թեթև կավավազային մեխանիկական կազմով: Շագանակագույն հողերի ծավալային զանգվածը տատանվում է 1.24 գ/սմ³-ից մինչև 1.48 գ/սմ³-ի, տեսակարար զանգվածը՝ 2.50 գ/սմ³-ից մինչև 2.65 գ/սմ³-ի, խոնավությունը՝ 20-30%-ի սահմաններում:

Այս տիպի հողերը պարունակում են մեծ քանակությամբ կարբոնատներ՝ մինչև 10-25%, որն առաջ է բերում հողերի ցեմենտացիա և քարացում: Հողը և փխրուկաբեկորային

մայրատեսակը հարուստ են հողալկալի մետաղներով, ֆոսֆորական թթվով և կալիումով: Անմշակ հողերում ստրուկտուրան խոշոր կնձիկային է: Կիսաանապատային գորշ հողերը ձևավորվել են տեղակուտակ, տեղակուտակողողաբերուկային խճային և խճաբեկորային կարբոնատային մայրտեսակների վրա: Այս հողերն ունեն հիմնականում կավավազային մեխանիկական կազմ, բավականաչափ կմախքային զանգվածի պարունակությամբ: Ստրուկտուրան փոշեհատիկային կամ վառողանման է, ջրակայուն ագրեգատների քանակը չի գերազանցում 30-35%: Առանձին տեղերում հողի խորը շերտերում հաճախ բավական քանակությամբ ջրալույծ աղեր են կուտակվում (մինչև 1-1.5%), որոնք գլխավորապես ներկայացված են CaSO_4 , MgSO_4 և այլ աղերի տեսքով:

5.6 Ջրային ռեսուրսներ:

Կոտայքի մարզի տարածքով են հոսում Հրազդան, Մարմարիկ, Մեղրաձոր, Ծաղկաձոր, Դալար, Արջաձոր, ինչպես նաև Գետառ և Ազատ գետերը, որոնք ունեն ոռոգիչ նշանակություն: Ոռոգման համակարգում մեծ նշանակություն ունեն հատկապես Սևաբերդի, Մարմարիկի և Աղբյուրակի ջրամբարները, ինչպես նաև Ակնա լիճը (3032 մ բարձրություն), որով ջրարբիացվում են ամառային արոտավայրերը: Մարզը հարուստ է քաղցրահամ ջրերի աղբյուրներով (Գառնիի, Կաթնաղբյուրի, Սոլակի, Ալափարսի, Նուռնուսի, Արզականի, Գյումուշի, Մաքրավանի): Մարզում առկա են 440 բնաղբյուրներ և 200-ից ավելի խորքային հորեր:

Կոտայքի մարզի քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի տարածքներում կան տասնյակ լճեր, որոնց մի մասը չորանում է ամռանը: Կոտայքի մարզի լճերը տնտեսական նշանակություն գրեթե չունեն: Դրանք հիմնականում օգտագործվում են ոռոգման նպատակներով և ունեն տեղական նշանակություն: Մարզի ջրամբարներն օգտագործվում են ոռոգման, էներգետիկայի, ձկնաբուծական և բուժական նպատակներով: Հայտնի են Մարմարիկի և Աղբյուրակի ջրամբարները:

Տարածաշրջանի հիմնական ջրային զարկերակը Հրազդան գետն է: Հրազդանը հանրապետության խոշորագույն ու կարևորագույն գետերից է՝ Արաքսի ձախ վտակն է: Ունի 141 կմ երկարություն: Ավազանի մակերեսը 2650 կմ² է (առանց Սևանա լճի): Այն սկիզբ է առնում Սևանա լճից, հոսում հարավ-արևմտյան ընդհանուր ուղղությամբ, անցնում Գեղարքունիքի, Կոտայքի մարզերով, Երևան քաղաքով, Արարատի մարզով և թափվում Արաքս գետը: Վերին հոսանքում մոտ 20 կմ հոսում է դեպի արևմուտք՝ այդ ընթացքում առաջացնելով գալարներ, միջին հոսանքում անցնում է նեղ ու խոր (120-150 մ) կիրճով, ստորին հոսանքում ուղղվում է դեպի հարավարևելք, դուրս գալիս Արարատյան դաշտ, դառնում հանդարտահոս ու ծովի մակարդակից 820 մ բարձրության վրա լցվում Արաքս: Գետի ընդհանուր անկումը կազմում է 1100 մ: Խոշոր վտակներն են Մարմարիկը, Ծաղկաձորը, Դալարը, Արայի գետերը, Գետառը: Սնումը հիմնականում ստորգետնյա (51%) և հալոցքային (37%) է, վարարումը՝ գարնանը, հորդացումները՝ ամռանն ու աշնանը: Հայաստանի Հանրապետության մակերևութային ջրերի մոնիթորինգը իրականացվում է

ՀՄԿ ՊՈԱԿ -ի կողմից: Համաձայն “Հիդրոոգերևութաբանության և մոնիթորնգի կենտրոն” ՊՈԱԿ 2021թ շրջակա միջավայրի մասին ամփոփ տեղեկագրի տվյալների Հրազդան գետի ջրի որակը Գեղամավան գյուղի մոտ հատվածում գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված թթվածնի քիմիական պահանջով, մանգանով, նատրիումով և բորով: Քաղսի գյուղից ներքև, Արգել գյուղից ներքև, Արզնի ՀԷԿ-ից ներքև, Երևան քաղաքից ներքև՝ Դարբնիկ գյուղի մոտ, գետաբերանի և Գեղանիստ գյուղի մոտ հատվածներում ջրի որակը գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս)՝ պայմանավորված լուծված թթվածնով, ամոնիում, ֆոսֆատ իոններով, մանգանով, վանադիումով, կալիումով, ընդհանուր և անօրգանական ազոտով և ընդհանուր ֆոսֆորով:

Ծրագրի ազդեցության ենթակա և դրա հարակից տարածքներում գետեր և խորքային ջրեր չկան: Համայնքի սահմաններում հոսում է Ջրվեժ գետը, որն աղտոտվում է կենցաղային կեղտաջրերով: Համայնքը կոյուղացված չէ և կենցաղային կեղտաջրերը հիմնականում թափվում են աղբահորեր, ինչը ստեղծում է անբարենպաստ սանիտարահիգիենիկ պայմաններ և վտանգ է ներկայացնում ստորգետնյա ջրերի համար: Գլխավոր նախագծով նախատեսվում է համայնքի կոյուղացում և ցանցի միացում համայնքի մոտակայքով անցնող կոլեկտորին, ինչը կկանխի գետի աղտոտումը:

5.7 Համայնքի և անտառապարկի կենսաբազմազանությունը

Բուսական աշխարհ. «Ջրվեժ» անտառապարկի տարածքը գտնվում է կիսաանապատային և լեռնատափաստանային գոտիների շփման գոտում և ունի կտրտված ռելիեֆ: Այս երկու գործոններն իրենց ազդեցությունն են ունեցել բնական ֆլորայի ձևավորման գործում: Անտառապարկի բնական ֆլորան ընդգրկում է Երևանի ֆլորայի (Արարատյան գոգավորության) ավելի քան 28%-ը կամ Հայաստանի ֆլորայի շուրջ 13%-ը (412 տեսակ, որոնք ընդգրկված են 247 ցեղի 57 ընտանիքի մեջև [3]: Անտառապարկում հաջողությամբ զուգորդված են բնական և արհեստական (զբաղեցնում են անտառապարկի շուրջ 60%-ը) անտառտնկարկերը և լանդշաֆտները, առանձին հմայք են հաղորդում ջրավազանները: Ներկայումս ստեղծված է ուրույն էկոհամակարգ՝ իրեն բնորոշ բուսական և կենդանական աշխարհով: Անտառապարկը հարուստ է օգտակար բուսատեսակներով (ուտելի, գեղազարդ, ժողովրդական, բժշկության մեջլայնորեն օգտագործվող դեղաբույսերով և այլն):

Տարածաշրջանն էկոլոգիապես անբարենպաստ է ծառաթփային բուսատեսակների կենսագործունեության համար: Սահմանափակող հիմնական գործոնը օդի չորությունն ու շոգն է: Այդ շրջանում բնական բուսական համակեցություններում տեղի է ունենում աճի ու զարգացման ճնշվածություն՝ դադար: Ամբողջությամբ ավարտվում է աֆեմերային խմբավորումների բույսերի վեգետացիան: Այն վերսկսվում է աշնան

սկզբին՝ անձրևներից անմիջապես հետո: Անտառապարկի և նրա հարող տարածքների ֆլորան շատ հարուստ է սննդի, դեղագործական և այլ նպատակներով օգտագործվող բուսատեսակներով: Անտառապարկի ներմուծված ծառաթփատեսակների ֆլորայի բացահայտման համար կիրառվել են ստացիոնար հետազոտություններ [1, 4-6]: Բուսատեսակների հաշվառման համար կազմվել են հերբարիումներ, որոնք պահպանվում են ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության

«Արգելոցապարկային համալի» ՊՈԱԿ-ում: Անտառապարկում կարելի է հանդիպել մերկասերմերի և ծածկասերմերի բաժիններին պատկանող 128 ներմուծված ծառաթփատեսակներ ու պարտեզային ձևեր, որոնք ընդգրկված են 69 ցեղում և 32 ընտանիքում: Մերկասերմերի բաժնում ընդգրկված են 2 ընտանիքի, 8 ցեղի պատկանող 19 տեսակներ պարտիզային ձևեր, որոնցից մշտադալար, ասեղնատերև ծառեր՝ 17, տերևաթափ՝ 1, ասեղնատերև ծառ՝ 1, ասեղնատերև մշտադալար թուփ: Ծածկասերմերի բաժնում ընդգրկված են 30 ընտանիքի, 61 ցեղի, 109 տեսակներ և պարտիզային ձևեր, որոնցից տերևաթափ ծառեր՝ 61, տերևաթափ թփեր՝ 43, 2- ը՝ մշտադալար թփեր, 2-ը՝ տերևաթափ լիան, 1-ը՝ կիսաթուփ:

Անտառապարկի տարածքում աճող ներմուծված և չներմուծված բուսատեսակներից են՝ Մատուտակ մերկ (*Glycyrrhiza echinata*), Վիկ Կապադոկյան (*Vicia cappadocica*), Քրքում հրաշալի (*Crocus speciosus*), Թրաշուշան մուգ մանուշակագույն (*Gladiolus atrovioleaceus* Boiss), Հիրիկ ցանցավոր (*Iris reticulata* M.Bieb), Խլուպուկ եռավարսանդ (*Merendera trigyna*), Թեզիում Շովիցի (*Thesium szovitsii*), Գիիի բազմապտուղ (*Juniperus polycarpus*) և այլն: «Ջրվեժ» անտառապարկի ծաղկավոր բույսերի ֆլորան կազմված է 57 ընտանիքից և 247 ցեղին պատկանող 412 տեսակներից (առանց ներմուծված ծառաթփատեսակների): Բույսերի 195 տեսակ (47.3%) բազմամյա պոլիկարպ խոտաբույսեր են, 169 (41%) մոնոկարպ՝ այդ թվում 142 միամյաներ:

«Ջրվեժ» անտառապարկի ներմուծված ծառաթփատեսակներն ըստ ընտանիքների (լատիներեն-հայերեն) Gymnospermae – Մերկասերմեր, Cupressaceae – Cupressaceae – Նոճազգիներ .

Աղյուսակ 6. «Ջրվեժ» անտառապարկի ներմուծված ծառաթփատեսակները

N	Տեսակներն՝ ըստ ընտանիքների (լատիներեն-հայերեն)	Միջնորդ
Gymnospermae - Մերկասերմեր		
Cupressaceae - Նոճազգիներ		
1	<i>Biota orientalis</i> (L.) Endl.- Կենսածառ արևելյան	Ծամ
2	<i>B. orientalis</i> f. <i>globosa</i> Endl.- Կ.արևելյան պ.ձ. գնդաձև	Ծամ

3	<i>B. orientalis f. pyramidalis</i> Endl. - Կ.արևելյան պ.ձ. բրգաձև	Ճամ
4	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> (A. Murr.) Parl.- Գետնանոճի լավսնի	Ճամ
5	<i>Juniperus communis</i> L.- Գիհի սովորական	Ճամ
6	<i>J. oblonga</i> Bieb.- Գ.երկարատերև	Ճ(թ)ամ
7	<i>J. polycarpus</i> C.Koch - Գ.բազմապտուղ	Ճամ
8	<i>J. sabina</i> L.- Գ.կազակական	Թամ
9	<i>J. virginiana</i> L.- Գ.վիրգինյան	Ճամ
10	<i>Thuja occidentalis</i> L.- Թույա արևմտյան	Ճամ
11	<i>T. occidentalis f. fastigiata</i> Jaeg.- Թ. արևմտյան պ.ձ. սյունաձև	Ճամ
12	<i>T. occidentalis f. globosa</i> Gard.- Թ. արևմտյան պ.ձ. գնդաձև	Ճամ
Pinaceae - Սոճինազգիներ		
13	<i>Abies nordmanniana</i> (Stev.) Spach.- Երևին կովկասյան	Ճամ
14	<i>Larix sibirica</i> Ledeb.- Խեժափիճի սիբիրական	Ճատ
15	<i>Picea abies</i> (L) Karst.- Եղևնի սովորական	Ճամ
16	<i>P. pungens</i> Engelm.- Ե. կեռիկավոր կամ փշոտ	Ճամ
17	<i>Pinus pallasiana</i> D.Don.Lamb.- Սոճի դրիմյան	Ճամ
18	<i>P. sylvestris</i> L.- Ս. սովորական	Ճամ
Angiospermae - Ճածկասերմեր		
Aceraceae - Թխկազգիներ		
19	<i>Acer campestre</i> L.- Թխկի դաշտային	Ճտ
20	<i>A. negundo</i> L.- Թ. հացենատերև	Ճտ
21	<i>A. platanoides</i> L.- Թ. սոսիատերև կամ սրատերև	Ճտ
22	<i>A. pseudoplatanus</i> L.- Թ. կեղծսոսիատերև, սպիտակ	Ճտ
Anacardiaceae - Աղտորազգիներ		
23	<i>Cotinus coggygria</i> Scop.- Դրախտածառ սովորական	Ճտ
24	<i>Pistacia mutica</i> Fisch.et Mey.- Պիստակենի բթատերև	Ճտ
Berberidaceae- Ծորենազգիներ		
25	<i>Berberis orientalis</i> Schneid.- Ծորենի (Կծորխուր) արևելյան	Թտ
26	<i>B. thunbergii</i> DC.- Ծ.Թունբերգի	Թտ
27	<i>B. vulgaris</i> L.- Ծ. սովորական	Թտ
28	<i>B. sp.</i>	Թտ
29	<i>Mahonia aquifolium</i> (Pursh) Nutt - Մահոնիա սովորական կամ սղովիատերև	Թմ
Betulaceae - Կեչազգիներ		

30	Betula pendula Roth- Կեչի ելունդավոր	Ծտ
31	B. pubescens Ehrh.- Կ.թավոտ	Ծտ
Buxaceae- Տոսախազգիներ		
32	Buxus sempervirens L.- Տոսախ մշտադալար	Թմ
Caprifoliaceae- Ցախակեռասզգիներ		
33	Lonicera bracteolaris Boiss. et Buhse - Ցախակեռաս ծաղկակիցավոր	Թտ
34	L. caucasica Pall. - Ց. Կովկասյան	Թտ
35	L. iberica Bieb.- Ց. իբերիական (վրացական)	Թտ
36	Sambucus nigra L.-Կտուկենի սև	Թտ
37	Symphoricarpos albus (L.) S.F.Blake - Ձյունապտղիկ սպիտակ	Թտ
38	Viburnum lantana L.- Գերիմաստի	Թտ
39	V. opulus L.- Բռնչի սովորական	Թտ
Celastraceae - Իլենազգիներ		
40	Euonymus europaea L.- Իլենի սովորական կամ Եվրոպական	Թտ
Celtidaceae - Փռնազգիներ		
41	Celtis caucasica Willd.- Փռնի կովկասյան	Ծտ
Cornaceae - Հոնազգիներ		
42	Cornus mas L.- Հոնի	Ծ(թ)տ
43	Swida australis (C.A.May) Takht.- Ճապկի հարավային	Ծ(թ)տ
Corylaceae - Տխլազգիներ		
44	Carpinus betulus L.- Բոխի կովկասյան կամ սովորական	Ծտ
45	Corylus avellana L.- Տխլենի սովորական	Թտ
Elaeagnaceae - Փշատազգիներ		
46	Elaeagnus angustifolia f. culta Sosn.- Փշատենի նեղատերև պ.ծ. մշակովի	Ծտ
47	E. orientalis L.- Փ.արևելյան	Ծտ
48	Hippophae rhamnoides L.- Չիչխան դժնիկանման	Թտ
Fabaceae - Բակլազգիներ		
49	Caragana arborescens Bam.- Կարագանա ծառանման	Թտ
50	Halimodendron halodendron (Pall.) Voss.- Ոլորնածառ արծաթափայլ	Թտ
51	Robinia pseudoacacia L.- Ռոբինիա կեղծաակացիա	Ծտ
Fagaceae - Հաճարազգիներ		
52	Fagus orientalis Lipsky.- Հաճարենի արևելյան	Ծտ
53	Quercus castaneifolia C. A. Mey.- Կաղնի	Ծտ

	շագանակատերև	
54	Q. iberica Stev.- Կ.վրացական	Ծտ
55	Q. macranthera Fisch. et C.A.Mey.ex Hohen.- Կ.արևելյանկամ խոշորառեջ	Ծտ
Grossulariaceae - Կոկոռշագգիներ		
56	Ribes aureum Pursh. - Հաղարջենի ոսկեգույն	Թտ
57	R. nigrum L.- Հ.սև	Թտ
Hippocastanaceae - Ձիակասկազգիներ		
58	Aesculus hippocastanum L.- Ձիակասկ սովորական	Ծտ
Hydrangeaceae - Դրախտավարդազգիներ		
59	Philadelphus caucasicus Koehne - Սրնգենի կովկասյան(կեղծ հասմիկ)	Թտ
Juglandaceae - Ընկուղազգիներ		
60	Juglans regia L.- Ընկուղենի հունական	Ծտ
Loganiaceae - Լոգազգիներ		
61	Buddleia davidii Franch.- Բուդդիլեյա Դավիդի	Թտ
Malvaceae - Տուղտազգիներ		
62	Hibiscus syriacus L.- Հիբիսկոս (Բադրճուկ) սիրիական	Թտ
Moraceae - Թթազգիներ		
63	Morus alba L.- Թթենի սպիտակ	Ծտ
64	M. alba L. f. pendula - Թթենի սպիտակ պ.ձ. լացող	Ծտ
Oleaceae - Ձիթենազգիներ		
65	Forsythia intermedia Zab.- Ֆորսիցիա (Ոսկեզանգ) միջանկյալ	Թտ
66	Fraxinus excelsior L.- Հացենի սովորական	Ծտ
	«ԶԻՎԵԺ» ԱՆՏԱՌՊԱՐԿԻ ՆԵՐՍՈՒԾՎԱԾ ԾԱՌԱԹՓԱՏԵՍԱԿՆԵՐԻ ՏԱՔՍՈՆՈՄԻԱԿԱՆԿԱԶՄԸ	
67	F. lanceolata Borkh.- Հ.կշտարածև	Ծտ
68	Syringa vulgaris L.- Եղրևանի սովորական	Թտ
69	S. josikaea Jacq.fil.- Ե. հունգարական	Թտ
Platanaceae - Սոսազգիներ		
70	Platanus orientalis L.- Սոսի արևելյան	Ծտ
Rhamnaceae - Դժնիկազգիներ		
71	Frangula alnus Mill.- Բեկտենի լաստենատերև	Ծտ
Rosaceae - Վարդազգիներ		
72	Amelanchier ovalis Medik.- Ամելանիսիեր կլորատերև	Թտ
73	Amygdalus communis L.- Նշենի սովորական	Ծտ

74	<i>A. fenzliana</i> (Fritsch) Lipsky.- Ն.Ֆենցլի	Ծտ
75	<i>A. nairica</i> Fed. Et Thakht.- Ն.Նաիրյան	Ծ(թ) տ
76	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.- Ծիրանենի սովորական	Ծտ
77	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench - Կեռասենի թռչնի	Ծտ
78	<i>C. incana</i> (Pall.) Spach - Բալենի ալեհեր	Թտ
79	<i>C. mahaleb</i> (L.) Mill - Բ.մահալեբյան	Թտ
80	<i>Chaenomeles japonica</i> (Thunb.) Lindl. ex Spach. - խենոմելես ճապոնական	Թտ
81	<i>Cotoneaster armena</i> Pojark - Չմենի հայկական	Թտ
82	<i>C. integerrima</i> Medik.- Չ. ամբողջաեզր	Թտ
83	<i>C. melanocarpa</i> - Չ. սևապտուղ	Թտ
84	<i>C. multiflora</i> Bunge - Չ.բազմածաղիկ	Թտ
85	<i>Crataegus atosanguinea</i> Pojark.- Սզնի մուգ- արնագույն	Ծտ
86	<i>C. caucasica</i> C.Koch.- Ս.կովկասյան	Ծտ
87	<i>C. orientalis</i> Pall. ex M.Bieb.- Ս.արևելյան	Թտ
88	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.- Սերկևիլենի սովորական	Ծտ
89	<i>Malus domestica</i> Borkh.- Խնձորենի կուլտուրական (մշակովի)	Ծտ
90	<i>M. sylvestris</i> Mill.- Խ. վայրի անտառային	Ծտ
91	<i>Mespilus germanica</i> L.- Չկեռենի սովորական	Ծտ
92	<i>Padus mahaleb</i> (L.) Borkh.- Թխենի մահալեբյան (բալենի)	Թտ
93	<i>P.racemosa</i> (Lam) Gilib - Թ. սովորական	Թտ
94	<i>Persica vulgaris</i> Mill.- Դեղձենի սովորական	Ծտ
95	<i>Prunus divaricata</i> Leb.- Սալորենի չոլած, շլորենի	Ծտ
96	<i>P. domestica</i> L. - Ս.կուլտուրական	Ծտ
97	<i>Prunus spinosa</i> L. - Մամխենի	Թտ
98	<i>Pyrus caucasica</i> Fed.- Տանձենի կովկասյան	Ծտ
99	<i>P. communis</i> L.- Տ.սովորական	Ծտ
100	<i>P. salicifolia</i> Pall.- Տ. ուռատերև	Ծտ
101	<i>Rosa canina</i> L.- Մասրենի շան	Թտ
102	<i>Rubus anatolicus</i> Focke - Մոշենի անատոլիական	Կթ
103	<i>Sorbus armeniaca</i> Hedl.- Արոսենի հայկական	Ծտ
104	<i>S. aucuparia</i> L.- Ա.սովորական	Ծտ
105	<i>Spiraea japonica</i> L.f.- Ասպիրակ ճապոնական	Թտ
106	<i>S. salicifolia</i> - Ա. ուռատերև	Թտ
107	<i>S. vanhouttei</i> (Briot) Zabal.- Ա.Վանհուտի	Թտ
Salixaceae - Ուռազգիներ		

108	Populus bolleana Lauche - Բարդի բոլեի	Ճտ
109	P. deltoides Marsh.- Բ.կանադական	Ճտ
110	P. gracilis Grossh.- Բ.նրբագեղ	Ճտ
111	P. laurifolia Ledeb.- Բ.դափնետերև	Ճտ
112	P. nigra L.- Բ. սև	Ճտ
113	P. pyramidalis Rosier (Roz.) Celak - Բ. բրգաձև	Ճտ
114	P. simonii Carr.- Բ.Սիմոնի	Ճտ
115	P. tremula L.- Կաղամախի	Ճտ
116	Salix babylonica L.- Ուռնի բաբելոնյան	Ճտ
117	S. caprea L.- Այծուռնի	Ճտ
118	S. excelsa S.G.Gmel.- Ու. բարձր	Ճտ
119	S. purpurea L.- Ու. դեղնաճյուղ. ծիրանագույն	Թտ
Sapindaceae - Օճառագիներ		
120	Koelreuteria paniculata Laxm.- Կելրեյտերիա հուրանավոր	Թտ
Tamaricaceae - Կարմրանագիներ		
121	Tamarix ramosissima Ledeb.- Կարմրան բազմաճյուղ	Թտ
Tiliaceae - Լորենագիներ		
122	Tilia caucasica Rupr.- Լորենի կովկասյան	Ճտ
Ulmaceae - Թեղագիներ		
123	Ulmus densa Litv.- Թեղի զնդաձև	Ճտ
124	U. foliaceae Gilib.- Թ. տերևաշատ	Ճտ
125	U. laevis Pall.- Թ. հարթ (ողորկ)	Ճտ
Vitaceae - Խաղողագիներ		
126	Vitis sylvestris C.C. Gmel.- Խաղող անտառային	Լտ
127	V. vinifera L.- Խ.սովորական	Լտ

Ճառաթփերից երեքն ընդգրկված են Հայաստանի կարմիր գրքում՝ գիհի կազակական -Juniperus sabina, սոսի արևելյան - Platanus orientalis, նշենի նաիրյան - Amygdalus nairica [2]:

Հանայնքի և «Ջրվեժ» անտառապարկի տարածքում աճող ՀՀ Կարմիր գրքում ընդգրկված հազվագյուտ, անհետացող բուսատեսակները

№	Բուսատեսակներ		ԲՊՄՄ-ի Կարմիր ցուցակում ունեցած կատեգորի ան3
	Հայերեն	Լատիներեն	

1	Կանգար վարդագույն	Gundelia rosea M.Hossain & R.A.Al-Taey.	EN
2	Բուխինգերա անութային	Asperuginoides axillaris (Boiss. et Hohen.) Rauschert (=Buchingera axillaris Boiss. et Hohen.)	EN
3	Նվարդակ քնարածև	Lepidium lyratum L.	EN
4	Գազ բծավոր	Astragalus guttatus Banks et Sol. (=A. striatellus Pall. ex M. Bieb.)	EN
5	Կորնգան հայաստանի	Onobrychis hajastana Grossh.	CR

- Ճարճատուկ գեղձավոր- Cichorium glandulosum Boiss: Կատեգորիա. VU* B 1 ab(ii, iii) + 2 ab (ii, iii), խոցելի տեսակ: Ներկայումս հայտնի են երեք պոպուլյացիաներ: Տարածման շրջանը 5000 քառ. կմ-ից պակաս, բնակության շրջանը՝ 500 քառ. կմ-ից պակաս: Տեսակի տարածման հիմնական շրջանը գտնվում է Հայաստանի սահմաններից դուրս, հետևաբար սպառնալիքի կատեգորիան նվազեցվել է մինչև VU: Տեսակի տարածման և բնակության շրջաններին սպառնում է նվազում՝ կապված աճելավայրերի պայմանների փոփոխության հետ:
- Շարդինյա խոշորապտուղ- Chardinia macrocarpa: Կատեգորիա. VU * B 1 ab(ii, iii) + 2ab(ii, iii), խոցելի տեսակ է: Ներկայումս հայտնի են երեք պոպուլյացիաներ: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ-ից փոքր է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ-ից փոքր է: Տեսակի տարածման հիմնական շրջանը գտնվում է Հայաստանի սահմաններից դուրս, հետևաբար սպառնալիքի կատեգորիան նվազել է մինչև VU: Տեսակի տարածման և բնակության շրջաններին սպառնում է կրճատում՝ կապված գյուղատնտեսական գործունեության ինտենսիվացման պատճառով առաջացած աճելավայրերի պայմանների փոփոխության հետ:

- Ակտինոլեմ խոշորաբաժակ- *Actinolema macrolema* Boiss: Կատեգորիա. EN B 1 ab(ii, iii, iv) + 2ab(ii, iii, iv), վտանգված տեսակ: Կովկասում հանդիպում է միայն Հայաստանում երկու պոպուլյացիա: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս է: Տեսակին սպառնում է աճելավայրերի խախտում՝ տնտեսական գործունեության, ինչպես նաև անասունների կողմից հողերի տրորման հետևանքով:
- Աղածաղիկ կուլպական- *Halanthium kulpianum*: Կատեգորիա. EN B 1 ab(i, ii, iii) + 2ab(i, ii, iii), վտանգված տեսակ է: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ-ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների կրճատում՝ աճելավայրերի հիմնական տարածքների ուրբանիզացման և հողերի յուրացման հետևանքով:

Կենդանական աշխարհ. նախատեսվող գործունեության և հարակից տարածքներում կարող են հանդիպել Հայաստանի նմանատիպ գոտիներին բնորոշ անողնաշարավորներ: Հանդիպում են բզեզների (*Carabidae*), ոսկերեզեզների (*Buprestidae*), սողունների տարբեր տեսակներ՝ օձեր (Գուրզա, Սովորական մողեսօձ, Կասպիական սահնօձ, Լորտու և այլն), մողեսներ, երկենցաղներ, կրծողներից տարածված են սովորական դաշտամուկը (*Microtus arvalis*), ձյան դաշտամուկը (*Microtus nivalis*), դաշտային մուկը (*Apodemus microps*), պարսկական ավազամուկը (*Meriones persicus*) և այլն: Տարածքում հանդիպում են նաև հիմնականում ճնճղուկազգի թռչուններ, ինչպես նաև այլ ընտանիքների թռչնատեսակներ՝ Լոր (*Coturnix coturnix*), Հայկական քարակաքավ (*Alectoris chukar armenica*), Սովորական տատրակ (*Streptopelia turtur*) և այլն:

Անտառպարկի անտառածածկ տարածքում առկա են հիմնականում ծառաթփային բուսականության հետ կապված, տարածքի համար օտարածին տեսակներ, որոնք չունեն բնապահպանական նշանակություն: Սակայն այս գոտու համար բնորոշ մնացորդային էկոհամակարգերում տարածված են Հայաստանի համար էնդեմիկ հանդիսացող 11 տեսակի բզեզներ, այդ թվում՝ երևանյան (*Olophrum erivanicum* Khnz.), արագաշարժ (*Callicerus velox* Khnz.) և ստորգետնյա (*Pronomaea subterranea* Khnz.) ստաֆիլիններ, կովկասյան (*Lydus caucasicus* Mar.) և երևանյան (*Apalus erivanensis* Khnz.) թարախահաններ, ուղղամարմին ծաղկեփոշեկերը (*Isomira stricta* Khnz.), արարատյան զատիկը (*Scymnus araraticus* Khnz.), արաքսյան տերևակերը (*Cryptocephalus araxicola* Khnz.), արարատյան (*Psylliodes araratrica* Khnz.) և բժավոր (*Phyllotreta maculosa* Khnz.) լվիկներ, Խնձորյանի ընդակերը (*Bruchidius khnzoriani* Karap.), ինչպես նաև օխիմուս կապտաթիթեռը (*Thersamonina ochimus ochimus* H.-Shff.):

Անտառպարկի տարածքում հայտնաբերված են Բերնի Կոնվենցիայի Հավելված II (Հատուկ պահպանվող կենդանատեսակներ [Strictly protected fauna species]) մեջ

մտցված Ալեքսանոր առագաստաթիթեռը (*Papilio alexanor*), Պրոզերպինա (*Proserpinus prosperpina* Pall.) իլիկաթիթեռ:

Ստորև ներկայացվում է անտառպարկի և հարակից տարածքներում հանդիպող
ՀՀ Կարմիրգրքում գրանցված կենդանատեսակները:

Ջրվեժ համայնքի և «Ջրվեժ» անտառպարկի տարածքում հանդիպող ընդգրկված հազվագյուտ, անհետացող կենդանատեսակներ

	Կենդանատեսակ		ԲՊՄՄ-ի Կարմիր ցուցակում ունեցած Կատեգորի ան9
	Հայերեն	Լատիներեն	
	Տոնական գնայուկը/բզեզներ/	<i>Poecilus festivus</i>	VU
	Նեղ սևամարմին/բզեզներ/	<i>Laena constricta</i> Khnzorian	EN
	Արաքսյան տերևակեր	<i>Cryptocephalus araxicola</i> Khnzorian	EN
	Օրդուբադյան սևամարմին/բզեզներ/	<i>Adelphinus ordubadensis</i> Reitter	EN
	Հայկական սևամարմին/բզեզներ/	<i>Armenohelops armeniacus</i> Nabozhenko	EN
	Ալեքսանոր առագաստաթիթեռ/թիթեռներ/	<i>Papilio alexanor orientalis</i> Romanoff	VU
	Ավորոինա դեղնաթիթեռ/թիթեռներ/	<i>Colias aurorina</i> Herrich-Schaffer	VU
	Ռոմանովի թումարես/թիթեռներ/	<i>Tomares romanovi</i>	VU

	Անդրկովկասյան Կապտաթիթեռ/թիթեռներ/	Plebejus transcaucasicus	EN
0	Սիրիական սխտորագորտ/երկկենցաղ/	Pelobates syriacus Boettger	VU
1	Առաջավորասիական մաբույա/մողես/	Trachylepis septemtaeniata Reuss	VU
2	Մեհելիի պայտաքիթ չղջիկ	Rhinolophus mehelyi Matschie	VU
3	Երկարաոտ սցինկ	Eumeces schneideri (Daudin, 1802)	VU

Տարածքում կարող են հանդիպել նաև կարմիր գրքում գրանցված և գրեթե ամենուրեք տարածված Օձակեր արծիվ-*Circaetus gallicus* / VU), Ծծմեռ ենթարծիվ- *Aquila pomarina*, C. L. Brehm/ VU), Բվեճ-*Bubo bubo*/VU), Օձակեր արծիվ, *Circaetus gallicus*, Պճմեռ սոճ-*Ursus arctos* Linnaeus/ VU):

5.8 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.

Կոտայքի մարզի բնակավայրերը հարուստ են պատմամշակութային ժառանգությամբ, որը խթան է մարզում զբոսաշրջությունը: Ջրվեժում կատարված պեղումների արդյունքում բացահայտվել են միջնադարյան ճարտարապետության երկու՝ Քոսաղբյուր վայրի գերեզմանատան համալիրները՝ VI- VIIդդ. խաչաձև գմբեթավոր եկեղեցին, XII-XIIIդդ. միանավ թաղածածկ եկեղեցին և երկու փոքր մատուռներ: Ջրվեժի տարածքում գտնվում են գմբեթավոր սրահի ավերակներ, մատուռներ, խաչքարեր, վիմագրական հուշարձաններ, հնագույն և միջնադարյան բնակավայրեր, կոթողներ, գերեզմաններ և այլն: Ուշագրավ են «Խաչատուրի հուշարձանը» իր փոքրիկ պուրակով: Հուշարձանները կարող են օգտագործվել զբոսաշրջության, ինչպես նաև գիտական, կրթական և ճանաչողական նպատակներով:

Կից ներկայացվում է Ջրվեժ համայնքի տարածքում հաշվառված և ՀՀ կառավարության որոշմամբ (2003թ. դեկտեմբերի 24-ի N1793-Ն) հաստատված պատմամշակութային հուշարձանների ցանկը: Հավելված 2.

Համաձայն ՀՀ Կառավարության 14. 08. 2008թ. N967-Ն որոշմամբ ամրագրված բնության հուշարձանների ցանկի՝ Ջրվեժ համայնքում և գործունեության տարածքում

բնության հուշարձաններ չկան: Նախատեսվող գործունեության տարածքից 1,879 կմ դեպի արևելք Ողջաբերդ համայնքին կից գտնվում է «Ողջաբերդ» բնապահպանական համալիրը:

5.9 Հատուկ պահպանվող տարածքներ

Նախատեսվող գործունեության տարածքին կից այլ պետական արգելոցներ, արգելավայրեր և ազգային պարկեր չկան: Միակ հատուկ պահպանվող տարածքը դա «Ջրվեժ» անտառպարկն է, որը պատկանում է «Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ-ին: Վերջինիս մեջ է մտնում տարածքից 2,5կմ դեպի հարավ գտնվող «Էրեբունի» պետական արգելոցը:

1990-ական թվականների տնտեսական և էներգետիկ ճգնաժամը իր ազդեցությունն է թողել անտառպարկի վրա, որի պատճառով ներկայումս այն գտնվում է ոչ բարվոք վիճակում, կարիք ունի վերականգնման և վերակառուցման աշխատանքների:

5.10 Ծրագրով նախատեսված գործունեությունների բնութագիրը

Ծրագրով նախատեսվում է յուրօրինակ լուծումներով սպորտային ավանի ստեղծում, ինչի նախապայմանները ապահովելու համար կարևորվում են տարածքի հարմարավետ տեղակայություն, կայանատեղին, երկրաչափական կանոնավոր տարածքներ, բուսականություն: Տարածքում նախատեսվում է կատարել հետևյալ նախապատրաստական աշխատանքները.

- չափագրման և հողային (հարթեցման),
- տարածքում մոնտաժային աշխատանքների նախապատրաստում,
- հավաքովի կոնստրուկցիաների տեղադրում
- տարածքի ուղղեցույցների կազմակերպում,
- մեքենաների կայանատեղերի կազմակերպում,
- տարածքի ընդհանուր բարեկարգում:

Հողային աշխատանքները կատարվում են միայն նախագծով սահմանված կայանատեղի և ճեմուղիների տարածքում JSB 1CX ամբարձիչով, որի քաշը կազմում է 7,7տ-8,4տ:

5.11 Տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումներ

Տարածքի ընդհանուր մակերեսը կազմում է 23 հա, որից կառուցապատում և կանաչապատում՝ 50%: Տարածքի կառուցապատումն իրականացվելու է այնպիսի նյութերով և մոդուլներով, որոնք չեն վնասի շրջակա բնությանը: Բոլոր կառուցապատման լուծումները կլինեն այնպիսին, որպեսզի չխաթարվի տարածքի բացառիկ մոդելը և հարակից շրջակա միջավայրը:

Օգտագործվող տեխնիկաներից շինհրապարակում մնալու է միայն JSB 1CX մակնիշի ամբարձիչը, որը տեղաշարժվելու է միայն կայանատեղի և ճեմուղիների համար նախատեսված տարածքում: Ամբարձիչը կայանվելու է խճով լցոնված տարածքում՝ հնարավոր արտահոսքերը արագ նկատելու և վերացնելու համար:

Հիմքերի համար կատարվելու են հորատումներ ձեռքի էլեկտրական հորատման գործիքով:

Շինհրապարակում ժամանակավորապես տեղադրվելու է շարժական տնակ-գրասենյակ 6մ*3մ*2.5մ չափսերով:

Կառուցապատման բոլոր կոնստրուկցիաները լինելու են հավաքովի, մետաղական և մշակված փայտից, որոնք տեղադրվելու են տարածում ցցային հիմքով՝ մետաղական սյուների վրա, առանց բետոնապատման աշխատանքների:

Տարածք մոտեցող ճանապարհը ասֆալտապատված է, իսկ ավտոկայանատեղին նախատեսվում է իրականացնել ավազակոպիճով/ավազախճով: Հարակից հատվածները լինելու է գազոնապատ:

Ավազախճային հիմքից բացի այլընտրանք չի նախատեսվում, ավտոկայանատեղիի լուծումներն ընտրված է այնպես, որ ավազախճային ավտոճանապարհը անցնելու է ծառափային բուսականությունից զուրկ հատվածներով՝ բացառությամբ 1-2 ծառ՝ ապահովելով գոյություն ունեցող ծառերը, անհրաժեշտության դեպքում Ջրվեժ արգելոցապարկային համալիր ՊՈԱԿ-ի կողմից կիրականցվի սանիտարական մաքրման աշխատանքներ և բուսազուրկ հատվածներում լրացուցիչ կհարականցվի կանաչապատում՝ գազոնի տեսքով:

Նախատեսված տարածքից որոշ ծառատեսակները վերատնկվելու են նախօրոք մշակված տարածքում «Ջրվեժ» անտառպարկի վերահսկողության ներքո:

Լուսավորությունը իրականացվելու է 3 տեսակի՝ գծային, գետնի վրա՝ լուսարձակող և սյունաձև:

Երեկոյան լուսավորությունն ապահովվելու է արևային փոքրիկ վահանակների հաշվին, որոնք ևս տեղադրված են լինելու լուսավորության կողքին:

Հողային ռեսուրսներ.

Հողային աշխատանքները կապված կլինեն հիմնականում ցցերի տեղադրման հետ: Յուրաքանչյուր ցցի տեղադրումից հետո կատարվելու է հանված հողի հետ լիցք և ամրացման նպատակով տոփանման աշխատանքներ:

5.12 Թափոնների առաջացում.

Ծրագրի տարածքում կառուցապատման աշխատանքների իրականացման ժամանակ բոլոր լուծումները լինելու են թեթև շարժական հավաքովի կոնստրուկցիաներից, որոնք բերվելու և հավաքվելու են տեղում, ինչի արդյունքում առաջանելու են մետաղական և փայտե մնացորդներ: Առաջանալու է մոտ 2մ3 ծավալով փայտի թափոններ և 3մ3 ծավալով մետաղական մնացորդներ: Այն պահվելու է տարածքում՝ պարկերի մեջ և նախատեսվում է օգտագործել սեփական կարիքների համար: Առաջացած աղբը Ջրվեժ համայնքի հետ նախապես համաձայնեցված, պայմանագրային հիմունքով կտեղափոխվի մոտակա աղբավայր:

Աշխատողների համար տեղադրվելու է ժամանակավոր շարժական տնակ՝ աշխատողների կենցաղ-սանիտարական պայմանները ապահովելու, ինչպես նաև հանգստի կազմակերպման համար:

Շահագործման փուլում այցելուների սանիտարահիգիենիկ պայմանների ապահովման նպատակով տարածքում տեղադրվելու են աղբամաններ, իսկ բիոզուգարան չի նախատեսվում, քանի որ այգուն կից՝ սննդի շինության շենքում գոյություն ունի հասարակական նշանակության զուգարան՝ լվացարանով:

5.13 Բարեկարգում

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսված գործունեությունների շինարարական փուլի ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի մաքրման և բարեկարգման աշխատանքներ: Տարածքը մաքրվելու է ավելորդ կենցաղային աղբից և վերականգնվելու է լանդշաֆտը:

6. Հիմնադրությային փաստաթղթի մոտեցումների բոլոր հնարավոր տարբերակների (այդ թվում՝ զրոյական) համեմատությունը և նախընտրելի տարբերակի ընտրության հիմնավորումը.

ՌԷԳ-ի շրջանականերում դիտարկվել է հիմնադրությային փաստաթղթի իրականացման այլընտրանքային տարբերակներ չեն դիտարկվել քննարկվել է միայն զրոյական տարբերակը.

Զրոյական տարբերակ-նշանակում է հիմնադրությային փաստաթղթի դրույթների չիրականացում, ինչը ենթադրում է հետևյալ բացասական ազդեցությունները.

- «Ջրվեժ» անտառպարկի» տարածքում չի կազմակերպվի հանգստի և ժամանցի մարզական ավան:
- չեն կատարվելու ներդրումներ, որը կնպաստեր 1240 աշխատատեղերի

ավելացմանը,

- Չի ապահովվի ՀՀ կառավարության օգոստոսի 1-ի «ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵ» ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆԸ ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՈՎ ՏԱՐԱԾՔ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ 2025 թվականի N 1184-Ա որոշման պահանջները:
- Կխոչընդոտվի համայնքի հեռանկարային զարգացումը՝ ռեկրեացիայի ոլորտում ներդրումներ չեն կատարվի:
- Չեն բացելու նոր աշխատատեղեր, որի հետևանքով չի բարելավվի բնակչության սոցիալ-տնտեսական պայմանները:
- Չի բարելավվի համայնքի սոցիալ-տնտեսական վիճակը, չի ավելանա համայնքային բյուջե վճարվող գումարները, որոնք կնպաստեն համայնքում առկա հիմնախդիրների լուծմանը:

Ներդրումային ծրագրի իրականացման դեպքում՝ հիմնադրության փաստաթղթով նախատեսված գործունեությունների շրջանակներում կիրականացվեն մարզական ավանդ սպասարկող ենթակառուցվածքների կառուցապատում՝ քաղաքաշինական նախագծային փաստաթղթերին համապատասխան:

7. Շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա հիմնադրության փաստաթղթի դրույթների հնարավոր ազդեցության մասշտաբները.
Հիմնադրության փաստաթղթի դրույթների գործողության հետևանքով հնարավոր ազդեցությունների շրջանակները

Ներդրումային ծրագրի իրականացումը պայմանավորված է Համահայկական խաղերի մարզական ավանի (վիլիջ) կառուցմամբ, որը Համահայկական խաղերի անցկացման ժամանակ (Ձմեռային և Ամառային խաղեր) ծառայելու է որպես մարզիկների կեցության վայր, որի ամբողջական ծանրաբեռնվածության դեպքում կստեղծվի շուրջ 1240 նոր աշխատատեղ: «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե»-ի դուստր կազմակերպության միջոցով ֆինանսավորվելու է «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության կանոնադրական նպատակներին համապատասխան վիլիջի պահպանման ծախսերը և վիլիջը օգտագործվելու է որպես հանգստի գոտի, ինչպես նաև սփյուռքահայ ուսանողների կեցության, երիտասարդական տարբեր հավաքների, Հայաստան-Սփյուռք բազմաբովանդակ ծրագրերի ապահովման միջոց: Որոշման նախագծի ընդունումը հնարավորություն կտա ապահովել Հայաստան-Սփյուռք բազմաբովանդակ ծրագրերի իրագործմանը և «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե»

հասարակական կազմակերպության կողմից ներկայացրած ներդրումային ծրագրի անխափան իրականացմանը:

«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության կողմից առաջին փուլում տեղադրվելու են էկո տնակներ, ճաշարան և բժշկական սպասարկման կենտրոն: Վերոնշյալ կառույցները չեն ենթադրում հիմնական շինություններ: Հաջորդ փուլերում նախատեսվում են սպորտային տարբեր հարթակների և մարզասրահների կառուցում: Յուրաքանչյուր տնակի համար անհրաժեշտ կլինի հարթեցնել 110-120 քմ հողատարածք: Տնակների հավաքումը նախատեսվում է ոչ անտառածածկ տարածքներում:

Ռեկրեացիայի զարգացման ներդրումային ծրագրի՝ ՌԷԳ հաշվետվության շրջանակում որոշվում է բնապահպանական և սոցիալական ազդեցությունները՝ օդային ավազանի, ջրային և հողային ռեսուրսների, կենսաբազմազանության, ինչպես նաև մարդու առողջության առումով: Ծրագրի իրականացման շրջանակներում հնարավոր են.

- մթնոլորտային օդի աղտոտում՝ արտանետումների միջոցով,
- մակերևութային և գրունտային ջրերի աղտոտում՝ շինարարական և կենցաղային կեղտաջրերով,
- հողերի աղտոտում՝ կոշտ կենցաղային թափոններով,
- թափոնների կառավարում,
- արտակարգ իրավիճակների առաջացում,
- աղմուկի և թրթռումների ավելացում,
- մարդու առողջություն և անվտանգություն:

ՌԷԳ հաշվետվության շրջանակներում շրջակա միջավայրի բաղադրիչների ազդեցությունների գնահատման համար հիմք են ծառայել տարածաշրջանին առնչվող միկրոռեգիոնալ զարգացման ծրագրերը, ոլորտին առնչվող կառավարության որոշումները, Առողջապահության նախարարի հրամանները և այլ նորմատիվային փաստաթղթեր:

7.1. Օդային ավազան.

համայնքում մթնոլորտային օդն աղտոտվում է արդյունաբերական ձեռնարկությունների, բնակելի և հասարակական շենքերի ջեռուցման անհատական սարքերի և ավտոտրանսպորտի արտանետումներից:

Ջրվեժ բնակավայրում օդային ավազանի Ֆոնային աղտոտվածությունը զգալիորեն ցածր է սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաներից (ՄԹԿ), քանի որ բնակավայրում չկան օդային ավազան վտանգավոր արտանետումներ ունեցող ձեռնարկություններ:

Հաշվետվությամբ նախատեսվող գործունեությունների իրականացման շրջանակներում հնարավոր է լինեն օդային ավազան հնարավոր

արտանետումներ.

- հողային աշխատանքներից՝ փոշու տեսքով,
- տրանսպորտային միջոցների աշխատանքի ընթացքում՝ ազոտի օքսիդներ(NO), ածխածնի օքսիդ(CO) և այլն:

Հնարավոր արտանետումները պետք է վերահսկվեն և կրճատվեն համապատասխան միջոցառումների կիրառմամբ:

7.2 Հողային ռեսուրսներ.

Հողային ռեսուրսների վրա հնարավոր ազդեցություններ կարող են ունենալ.

- արտադրական հոսքաջրերը,
- թափոնների ոչ բավարար կառավարումը:

Ծրագրի ազդեցության տարածքի գոտին բնորոշվում է հողաբուսային ծածկով, տեղայնացված թփուտներով, կարճ ցիկլով կենսաբանական ակտիվությամբ և բարձր աստիճանի ադապտացվածությամբ՝ միկրոկլիմայական կոշտ պայմաններին:

Ներդրումային ծրագրով նախատեսված աշխատանքները իրականացվելու են ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2023 թվականի մայիսի 22-ի N 04-հրամանի հավելվածի «Կանաչապատման համակարգ և բնության հատուկ պահպանվող տարածքների բնապահպանական, առողջարարական, հանգստի գոտիներ» վերնագրով 14-րդ բաժնի պահանջներին համապատասխան:

7.3 Ջրային ռեսուրսներ.

Ծրագրի ազդեցության ենթակա և դրա հարակից տարածքներում գետեր և խորքային ջրեր չկան: Գործունեության իրականացման ընթացքում ջրային ռեսուրսների վրա հնարավոր բացասական ազդեցություններ չեն նախատեսվում:

Շինարարության և շահագործման փուլերում աշխատողների և այցելուների սանիտարահիգիենիկ պայմանների ապահովման նպատակով տարածքում տեղադրվելու են բիոզուգարաններ: Առաջացող կենցաղային կոյուղաջրերը ինքնահոս համակարգով հեռացվելու են դեպի 90*90 չափերի բիոզուգարաններ, որոնք տեղադրվելու են

են վարձակալության սկզբունքով: Վերջինիս մաքրումը կատարվելու է համապատասխան մասնագիտացված կառույցների կողմից՝ պայմանագրային հիմքով:

7.4. Կենսաբազմազանություն.

Ծրագրով իրականացվող տարածքում հանդիպում են մի քանի լանդշաֆտային

գոտիներին բնորոշ խոտաբուսային, թփային, ներառյալ բնորոշ տեսակներ, որոնք ձևավորում են բազմաշերտ բուսականություն՝ թույլ տալով գոյակցել միմյանց լրացնող բույսերի և հողի հետ կապված միկրոֆաունայի ներկայացուցիչների, այսինքն տարածքը դիտարկվում է որպես բնական արժեքավոր էկոհամակարգ:

«Ջրվեժ» անտառպարկը (այսուհետ՝ անտառպարկ) հիմնադրվել է 1977 թվականին, այն գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի հարավ-արևմտյան մասում՝ Աբովյանի տարածաշրջանում 1400 մ բարձրության վրա: ««Ջրվեժ» անտառպարկի ստեղծման հիմնական նպատակն արհեստական պայմաններում աճեցված տեղական և 100-ից ավելի ներմուծված ծառաթփային տեսակների, պարտեզային ձևերի և դարավանդավորված տեղանքի հետ համադրվող տնտեսական, գեղազարդային և գիտական նշանակություն ունեցող պարկաշինության եզակի նմուշների պահպանության, վերարտադրության, նրանց էկոլոգիական առանձնահատկությունների ուսումնասիրության իրականացումն է, ինչպես նաև ընտրված և կլիմայավարժեցված լավագույն տեսակների ներդրումը կանաչ շինարարության տարբեր բնագավառներում: Անտառպարկում աճում են նաև ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված հազվագյուտ և անհետացող 21 բուսատեսակներ (սոսի արևելյան, գիհի բազմապտուղ, գիհի կազակական, նշենի սովորական և այլն): Բնական ֆլորան կազմված է ավելի քան 300 բարձրակարգ ծաղկավոր բուսատեսակներից: Այս գոտու համար բնորոշ մնացորդային էկոհամակարգերում տարածված են Հայաստանի համար էնդեմիկ հանդիսացող 11 տեսակի բզեզներ:

Տարածքում արդեն կատարվել է տեղանքի տեսողական դիտարկումներ անտառպարկի ներկայացուցիչների հետ միասին: Ելնելով տեղանքի առանձնահատկություններից ընտրվել են թեթև կոնստրուկցիաների տեղադրման վայրերն այնպես, որ հնարավորինս քիչ խախտվի տարածքի բնական վիճակը: Այդ ուսումնասիրությունների ժամանակ բնադրավայրեր և ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակներ և կենդանատեսակներ չեն նկատվել, սակայն նախատեսվող աշխատանքներն իրականացվելու են անտառպարկի ներկայացուցիչների վերահսկողության ներքո և որևէ բուսատեսակների և կենդանատեսակների հայտնաբերման դեպքում կկանգնեցվեն աշխատանքները և կիրականացվեն համապատասխան միջոցառումներ:

7.5. Թափոններ.

Ծրագրով նախատեսվող գործունեությունների շրջանակներում բոլոր լուծումները լինելու են թեթև շարժական հավաքովի կոնստրուկցիաներից, որոնք բերվելու և հավաքվելու են տեղում, ինչի արդյունքում առաջանելու են մետաղական և փայտե մնացորդներ: Այն պահվելու է տարածքում՝ պարկերի մեջ և նախատեսվում է օգտագործել սեփական կարիքների համար:

Շինարարության ժամանակ առաջանալու է կենցաղային թափոն՝ աղբ (ծածկագիր՝ 91200400 01 00 4) համապատասխանաբար՝ օրական 6,67կգ: Շինարարության փուլում

աղբը կուտակվելու է պոլիէթիլենային պարկերի մեջ, որն ամենօր հեռացվելու է տարածքից: Շահագործման փուլում նախատեսվում է տեղադրել փոքր աղբամաններ՝ 50 հատ:

7.6. Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.

Հիմնադրությային փաստաթղթով ներկայացված տարածքը չի առնչվում Ջրվեժ բնակավայրի պատմամշակութային և բնության հուշարձանների հետ: Ուստի պատմամշակութային և բնության հուշարձանների վրա ազդեցություններ չեն կանխատեսվում:

7.7 Արտակարգ իրավիճակներ.

Հաշվետվության շրջանակներում վեր են հանվել հնարավոր արտակարգ իրավիճակների ռիսկերի առաջացումը, որոնք կապված են.

- բնական աղետների(երկրաշարժ, սողանք, ջրհեղեղ և այլն) և անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների փոփոխության (քամու լժեղացում, փոթորիկ),
- հրդեհների առաջացման, հեղուկ նյութերի արտահոսքի,
- աշխատողների վնասվածքների և շահագործվող տեխնիկայի վթարների հետ:

Ծրագրի իրականացման տարածքի համար կատարվել է ինժեներա-երկրաբանական հետազոտություն, հանաձայն որի տարածքում բացակայում են սողանքային երևույթները, քարաթափությունը: Տարածքը բարենպաստ է շինարարության համար:

Ծրագրի դրույթներով նախատեսվող գործունեությունների շրջանակներում պետք է պահպանել ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված նորմերը, կիրառել համապատասխան բնապահպանական միջոցառումներ:

7.8 Աղմուկ.

տարածաշրջանում աղմուկի մակարդակը բարձր չէ, քանի որ բացակայում են աղմուկ առաջացնող արտադրությունները, իսկ փողոցներով տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը աննշան է:

ՀՀ-ում աղմուկի մակարդակը կանոնակարգվում է ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2002թ. մարտի 6-ի՝ «Աղմուկն աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում և բնակելի կառուցապատման տարածքներում» N2-III-11.3 Սանիտարական նորմերը հաստատելու մասին N 138 և ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարի 2014թ. մարտի 17-ի՝ ՀՀՇՆ 22-04-2014 «Պաշտպատություն աղմուկից» Շինարարական նորմերը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության

քաղաքաշինության նախարարի 2001 թվականի հոկտեմբերի 1-ի N 82 Հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին N79-Ն հրամանների պահանջներին համապատասխան:

Բնակավայրերի համար աղմուկի սահմանված թույլատրելի մակարդակը ցերեկային ժամերի համար կազմում է 70 դԲ (A), կամ ֆոնային մակարդակի ոչ ավել քան 3 դԲ (A) ավելացում: Հարակից տարածքում տեղակայված բնակարանների ներսի համար թույլատրելի չափը՝ 55 դԲ (A):

Ծրագրի իրականացումը չի հանգեցնի հարակից տարածքում շրջակա միջավայրի աղմուկի մակարդակի բարձրացմանը, բնակավայրի հեռավորության հետ կապված: Աղմուկի մակարդակի բարձրացում հնարավոր է կերի արտադրամասի տարածքում, սակայն ժամանակակից աղմուկի մակարդակը չգերազանցող սարքավորումների կիրառմամբ, այն կլինի նորմերի սահմաններում:

Ավտոմեքենաների և սարքավորումների աշխատատեղերում աղմուկի մակարդակը 90 դԲ (A) գերազանցելու դեպքում աշխատողները պետք է օգտագործեն անհատական պաշտպանական միջոցներ (գլխարկներ, ականջակալներ և այլն):

Ծրագրով իրականացվող նախատեսվող գործունեությունների շրջանակներում պետք է պահպանել ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված նորմերը, վերը նշված հրամանների պահանջները, կիրառել համապատասխան բնապահպանական միջոցառումներ:

7.9 Մարդու առողջություն և անվտանգություն.

մարդու առողջության խնդիրները կապված են լինելու ոչ բավարար աշխատանքային պայմանների,

- թափոնների հավաքման, կուտակման, տեղափոխման,
- օգտագործվող հեղուկ նյութերի օգտագործման, պահպանման, տեղափոխման,
- շինտեխնիկայի շահագործման,
- արտակարգ իրավիճակների առաջացման,
- շինարարության ընթացքում մարդու անվտանգությանը, առողջությանը սպառնացող այլ երևույթների հետ:

7.10 Լանդշաֆտ.Բարեկարգում.

Ծրագրով նախատեսված տարածքը կկանաչապատվի:

Կանաչապատում. Կանաչապատման ցուցանիշների բարելավման համար անհրաժեշտ է ծրագրով նախատեսվող գործունեությունների շրջանակներում իրականացնել կանաչապատման և բարեկարգման աշխատանքներ:

8. Հնարավոր դրական ազդեցությունների պահպանման և ուժեղացման, բացասական ազդեցությունների կանխարգելման, բացառման, նվազեցման

**և շրջակա միջավայրին հասցվող վնասի հատուցման համար
նախատեսվող միջոցառումները, դրանց արդյունավետությունը,
բավարարությունն ու ծախսերը.**

Բնապահպանական կառավարման պլանը սահմանում է գնահատման հաշվետվությունում

նշված գործունեության իրականացման հետևանքով շրջակա միջավայրի բաղադրիչների՝ օդային ավազան, հողային, ջրային ռեսուրսների, կենսաբազմազանության, արտակարգ իրավիճակների, աղմուկի մակարդակի, ինչպես նաև թափոնների կառավարման, մարդու առողջության և աշխատանքի անվտանգության հետ կապված հնարավոր ազդեցությունների մեղմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումներ:

Ծրագրի ՌԷԳ հաշվետվությունում նախատեսված բնապահպանական միջոցառումների ճիշտ կիրառման արդյունքում՝ գործունեության իրականացման հետևանքները շրջակա միջավայրի վրա կլինեն նվազագույնը:

8.1 Օդային ավազան. օդային ավազան փոշու արտանետումներ կանխելու նպատակով՝

- օգտագործվող տեխնիկան, սարքավորումները և տրանսպորտային միջոցներն օգտագործվելու են միայն սարքին վիճակում,
- բացառվելու է տարածքում թափոնների բաց այրումը:

8.2 Ջրային ռեսուրսներ. ջրային ռեսուրսների ազդեցությունը կանխարգելելու նպատակով անհրաժեշտ է նախատեսել՝

Ծրագրի իրականացման ընթացքում ջրային ռեսուրսների վրա հանարավոր բացասական ազդեցություններ չեն նախատեսվում: Տարածքն ապահովված չէ ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերով: Շինարարության ժամանակ աշխատողների խմելու ջրի և կենցաղային կարիքները հոգալու են բերովի ջրով՝ խմելու ջուրը շշերով, տեխնիկական ջուրը ցիստեռնի միջոցով: Շինարարական աշխատանքների համար շինհրապարակում տեղադրվելու է ջրի բաք, որի ջրամատակարարումը իրականացվելու է ցիստեռնով: Ջրի մատակարարումը կատարվելու է պայմանագրային հիմունքներով, ելնելով ջրի սպառման պահանջարկից:

Կեղտաջրերի հեռացման համար շինարարության փուլում նախատեսվում է.

- շարժական բիոգուգարանի տեղադրում՝ վարձակալության հիմունքներով, որը աշխատանքների ավարտից հետո հանվելու է,
- բիոգուգարանի մաքրումը կատարվելու է համապատասխան մասնագիտացված

կառույցների կողմից՝ պայմանագրային հիմքունքներով:

8.3 Հողային ռեսուրսներ . հողային ռեսուրսների պահպանման նպատակով անհրաժեշտ է նախատեսել՝

- հողի հանում և պահում չի նախատեսվում
- բուն գործունեության տարածքում յուղի, վառելիքի կամ այլ վտանգավոր հեղուկների պահման տեղամասեր չեն նախատեսվելու,
- շինարարության փուլում օգտագործվող տրանսպորտային միջոցների լիցքավորումը և տեխնիկական սպասարկումը կատարվելու է տարածքից դուրս՝ հատուկ մասնագիտացված կազմակերպություններում:

8.4 Կենսաբազմազանություն

Ծրագրի իրականացման տարածքում արդեն կատարվել է տեղանքի տեսողական դիտարկումներ անտառպարկի ներկայացուցիչների հետ միասին: Ելնելով տեղանքի առանձնահատկություններից ընտրվել են թեթև կոնստրուկցիաների տեղադրման վայրերն այնպես, որ հնարավորինս քիչ խախտվի տարածքի բնական վիճակը: Այդ ուսումնասիրությունների ժամանակ բնադրավայրեր և ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակներ և կենդանատեսակներ չեն նկատվել, սակայն նախատեսվող աշխատանքներն իրականացվելու են անտառպարկի ներկայացուցիչների վերահսկողության ներքո և որևէ բուսատեսակների և կենդանատեսակների հայտնաբերման դեպքում կկանգնեցվեն աշխատանքները և կիրականացվեն համապատասխան միջոցառումներ:

Կենսաբազմազանության վրա ազդեցությունները մեղմելու կամ կանխարգելելու համար նախատեսվում է

✓ գործունեության և հարակից տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների կամ կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման դեպքում՝ դրանց պահպանության նպատակով, ընկերությունը պետք է տեղեկացնի համապատասխան պատասխանատու գերատեսչություններին,

✓ հնարավորինս նվազեցնել տարածքի գիշերային լուսավորությունը՝ կենդանիների որոշ տեսակների բնականոն վարքին չխանգարելու նպատակով:

Տարածում կենսաբազմազանության հայտնաբերման և դրանց պահպանման անհրաժեշտությունից ելնելով նախատեսվում է.

-ընկերության կողմից մշակվելու է գործողությունների պլան, առաջնորդվելով ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ. «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշման պահանջներից,

✓ հարակից տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների հայտնաբերման դեպքում՝ ընկերությունը տեղեկացնելու է «Ջրվեժ» անտառպարկին, նախօրոք առանձնացնելով հատուկ պահպանման

8.5 Թափոն. թափոնների ազդեցությունը մեղմելու նպատակով անհրաժեշտ է նախատեսել՝

Ծրագրի իրականացման շինարարության փուլում շինարարական թափոններ չեն առաջանալու, քանի որ բոլոր նախատեսվող շինությունները (մոդուլները) լինելու են մետաղյա կոնստրուկցիաներ, հարթակներ, որոնք բերվելու են պատրաստի վիճակում և տեղադրվելու են առանց հողաշինական աշխատանքների կատարման: Առաջացող փայտե և մետաղական թափոնները պահվելու են տարածքում և օգտագործվելու են սեփական կարիքների համար,

- շինարարության փուլում կենցաղային աղբը հավաքվելու է պոլիէթիլենային պարկերի մեջ և տեղափոխվելու է Կապալառուի կողմից՝ ամենօր:

8.6 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ

Ներդրումային ծրագրի շրջանակներում նախատեսվող տարածքներում Պատմամշակութային և բնության հուշարձանները բացակայում են, միաժամանակ.

✓ ծրագրի դրույթների իրականացման ընթացքում որևէ հնագիտական շերտի կամ հուշարձանի հայտնաբերման դեպքում շինարարական աշխատանքներն անմիջապես դադարեցնել և տեղեկացնել համապատասխան պետական մարմնին (Պատմական և մշակութային հուշարձանների պահպանության վարչությանը)՝ համաձայն ՀՀ գործող օրենսդրության հետագա գործողությունները կազմակերպելու համար: Ուսումնասիրությունների ընթացքում շինարարական աշխատանքները հնարավոր կլինի շարունակել այլ տեղամասերում, մինչև համապատասխան թույլտվության տրամադրումը:

8.7 Արտակարգ իրավիճակներ արտակարգ իրավիճակները կանխարգելելու նպատակով անհրաժեշտ է նախատեսել

- ✓ հրդեհաշիջման համակարգերի, հակահրդեհային հիդրանտների տեղադրում,
- ✓ հրդեհամարման բաքերի կիրառում՝ ներքին հրդեհների մարման նպատակով,
- ✓ նախատեսվող շինությունների համար նախատեսել հողանցում և շանթապաշտպանություն,
- ✓ էվակուացիոն ելքերով ապահովում՝ մարդկանց և կենդանիների համար, տարածքում փակցնել պաստառներ կամ ցուցանակներ:

8.8 Աղմուկ և թրթռում աղմուկի և թրթռումների մակարդակը

նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում է

- ✓ կիրառել ձայնակլանիչ նյութեր և կոնստրուկցիաներ,
- ✓ արտադրությունում ներգրավել ժամանակակից աղմուկի առաջացման ցածր ցուցանիշներ ունեցող տեխնիկական միջոցներ և սարքավորումներ,
- ✓ տեխնիկայի և մեքենաների համար կիրառել համապատասխան խլացուցիչներ,
- ✓ պահպանել աղմուկի, վիբրացիայի թույլատրելի նորմերը:

8.9 Մարդու առողջություն և անվտանգություն

Նկատի ունենալով, որ ծրագրային փաստաթղթում ներառված գործունեությունները պայմանավորված են շինարարական աշխատանքների իրականացմամբ, անհրաժեշտ է ապահովել հետևյալ պահանջներն ու պայմանները:

Աշխատողների առողջությունը, աշխատանքի ճիշտ կազմակերպումը և անվտանգությունն ապահովելու համար անհրաժեշտ է.

- ✓ նվազագույնի հասցնել ճանապարհների խցանումներ առաջացնող գործողություններն՝ ընդհանուր երթևեկության խոչընդոտումը և հասարակական անվտանգությունն ապահովելու նպատակով,

8.10 Լանդշաֆտ, բարեկարգում.կանաչապատում. Լանդշաֆտի պահպանման համար նախատեսվում է.

- ✓ Բացառել ՌԷԳ հաշվետվությամբ ներառված տարածքից դուրս կառուցապատման աշխատանքները, լանդշաֆտային փոփոխությունները,
- ✓ հնարավորինս պահպանել ռելիեֆի բնական ձևերը, նվազագույնի հասցնել ռելիեֆի խախտմանը, տարածքների վնասմանն, աղտոտմանն ուղղված գործողությունները:

Բարեկարգում, կանաչապատում. տարածքի բարեկարգման և կանաչապատման նպատակով նախատեսվում է.

- ✓ բարեկարգել ազատ տարածքները, մասնավորապես ազատ տարածքներում նստարանների տեղադրում՝ ազատ ժամերին աշխատողների հանգստի համար:
- Կանաչապատում. հնարավորին կանաչապատել տարածքը, ծառերով, խոտածածկ հատվածներով:

8.11 Հիմնադրության փաստաթղթի շրջաակներում իրականացվող գործունեությունների ազդեցությունը շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա (գնահատման -, +, 0 ցուցանիշներով) ամփոփ աղյուսակ:

Հիմնադրության փաստաթղթով նախատեսված գործունեությունները	Օդային ավազան	Ջրային ռեսուրսներ	Կենսաբազմ ազանություն	Հողային ռեսուրսներ	Սոցիալական ոլորտ	Մարդու առողջություն և անվտանգություն
1. տեղադրվելու են էկո տնակներ, ճաշարան և բժշկական սպասարկման կենտրոն	-	0	-	-	+	-/+
2. սպորտային տարբեր հարթակների	-	0	-	-	+	-/0
3. Մարզասրահներ	-	0	-	-	+	+/-
4.Մաքրման կայանի տեղադրում	+	+	+	+	+	+

+ ավելի լավ

0 – նույնը

– ավելի վատ

+/- դրական և բացասական կապ

9. Հիմնադրության փաստաթղթի գործողության ընթացքում ազդեցության մշտադիտարկման (մոնիթորինգի) և հետնախազձային վերլուծության ծրագիրը.

Մոնիթորինգը՝ ԲԿՊ-ում նախանշված մեղմացնող միջոցառումների կատարման, դրանց արդյունավետությունը ստուգելու և վերահսկելու նպատակով իրականացվող գործընթաց է, գործընթացում մթնոլորտային օդում, ջրային ռեսուրսներում վնասակար նյութերի պարունակությունը վերահսկելու, ինչպես նաև թափոնների կառավարումը ճիշտ կազմակերպելու համար նախատեսված է իրականացնել մոնիթորինգ (մշտադիտարկումներ)՝ շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանը կամ մեղմանն ուղղված:

ՌԷԳ հաշվետվության դրույթների իրականացման համար հիմք է ծառայում տարածաշրջանի համար առկա ելակետային տվյալները: Վերջինիս բազայի վրա նախատեսվում է մոնիթորինգ՝ ուղղված հիմնադրության փաստաթղթի գործողության հետևանքով շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա չկանխատեսված ազդեցությունների վերհանման և դրանց հետևանքների մեղմացմանը կամ վերացմանը: Քանի որ հիմնադրության փաստաթղթով նախատեսվում է գյուղատնտեսության ոլորտի զարգացում, ուստի մոնիթորինգի հիմնական ուղղությունը լինելու է հողային և ջրային ռեսուրսների աղտոտման հավանականությունը և դրանց կանխարգելման ուղղությունների մշակումը: Մոնիթորինգը պետք է ներառի՝

- մոնիթորինգի գործողությունները,
- մոնիթորինգի գործողությունների պատասխանատուն,
- մոնիթորինգի իրականացման ժամկետները և հաճախականությունը,
- մոնիթորինգի արդյունքների ներկայացման եղանակը և ձևաչափը,

Օ մոնիթորինգի ընթացիկ վիճակը և հնարավոր խոչընդոտները: Այդ նպատակով նախատեսվում է.

- շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցությունների մեղմանն ուղղված միջոցառումների կիրառման հսկողություն:
- Համապատասխան մասնագետների կողմից ստուգայցերի կատարում՝ տվյալ ոլորտի նորմատիվային փաստաթղթերով սահմանված նորմերի խստիվ պահպանման նպատակով:
- Բնապահպանական, առողջության և աշխատանքային անվտանգության տեխնիկական վերահսկողություն՝ ամենօրյա ռեժիմով:

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունների մեղմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումների և մոնիթորինգի ճիշտ կիրառման արդյունքում ծրագրով նախատեսված գործողությունների իրականացման հետևանքները շրջակա միջավայրի վրա կլինեն նվազագույն:

10. Հետնախագծային վերլուծություն.

Համաձայն ՀՀ կառավարության որոշման՝ ձեռնարկողը, իր լիազորությունների շրջանակում իրականացնում է մոնիտորինգ, հիմնադրությային փաստաթղթի դրույթների իրականացման, և դրա արդյունքում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունների վերաբերյալ:

Շրջակա միջավայրի, այդ թվում մարդու առողջության վրա չնախատեսված ազդեցությունների ի հայտ գալու դեպքում ձեռնարկողը նախատեսում և իրականացնում է շրջակա միջավայրի պահպանությանն ուղղված լրացուցիչ միջոցառումներ: Տարին մեկ անգամ մշտադիտարկման արդյունքները հրապարակվում է ձեռնարկողի էլեկտրոնային կայքում:

11. ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՊԼԱՆ

«Զրվեժ» արգելոցապարկային համալիր» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության տարածքում «Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» հասարակական կազմակերպության կողմից ներդրումային ծրագրի իրականացման ընթացքում

շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանն/մեղմացմանն ուղղված մշտադիտարկումները.

ՀՀ	Գործողություն	Նվազեցնող միջոցառումներ	Մոնիթորինգի Վայրը	Իրականացման ձևը	Ժամանակամիջո ց	Մոնիթորինգ Կատարող/ Վերահսկող
1	Շինարարության ընթացքում օդային ավազան, ջրային և հողային ռեսուրսների մեջ վտանգավոր նյութերի և կեղտաջրերի ներթափանցման բացառելուն ուղղված	- Փոշու և այլ օդի աղտոտիչների (CO, NOx և այլն) արտանետումների որակական և քանակական չափաքանակների պարբերական վերահսկում: - Ջրային և հողային ռեսուրսների որակի ուսումնասիրությունների կատարում, -կեղտաջրերի հեռացման՝ բիոգուգարանի տեղադրում:	Գործունեությա ն ենթակա տարածքում	Ստուգայցեր, գործիքային ստուգումներ Տեսողական դիտարկումներ, մասնագետի կողմից ստուգայցեր	Շինարարության փուլում՝ ամենօրյա: Փոշենստեցումը տարվա շոգ և չոր եղանակներին՝ օրը 2-3 անգամ Պարբերաբար՝ ոչ ուշ 3 ամիսը մեկ հաճախականությ յամբ	Կապալառու և «Զրվեժ» արգելոցապա րկային համալիր ՊՈԱԿ
2	Արտակարգ իրավիճակներ և աշխատանքի անվտանգություն	-Աշխատողների իրազեկում՝ աշխատանքի անվտանգության և արտակարգ	Գործունեությա ն իրականացման ենթակա	Իրազեկումներ և ստուգումներ Ստուգայցեր	Պարբերաբար ամենօրյա ռեժիմով,	Կապալառու և «Զրվեժ» արգելոցապա րկային

	Շինարարական նորմերի պահպանում Աղմուկ, թրթռում	իրավիճակների ընթացակարգի մասին, -շինարարության կանոնների և անձնական պաշտպանության նորմերի խստիվ պահպանություն, -բնապահպանական, առողջության և աշխատանքային անվտանգության տեխնիկական վերահսկողություն՝ -հակահրդեհային պահանջների ապահովում՝ ՀՀՇՆ 21-01-2014 «Շենքերի և շինությունների հրդեհային անվտանգության» նորմերին համապատասխան: Ամբողջ շինարարության ընթացքում վերահսկվելու են շինարարության որակի	տարածքում Շինհրապարակ Գործունեության և իրականացման ենթակա տարածքում		Հաճախակի Ոչ պակաս, քան երեք ամիսը մեկ անգամ	համալիր ՊՈԱԿ Համապատասխան գերատեսչությունների տեսչական մարմիններ Տեխնիկական վերահսկողություն իրականացնող մարմին «Ջրվեժ» արգելոցապարկային համալիր ՊՈԱԿ
--	---	---	--	--	--	---

		չափանիշները՝ Աղմուկի և թրթռումների մակարդակի բարձրացմանն ուղղված միջոցառումներ:				
3	Նյութեր	Շինանյութերի գնում արտոնագրված մատակարարներից:	Լիցենզավորվա ծ կազմակերպութ յունների պահեստներ	Մատակարարմա ն ընթացքում	Շինարարության փուլում՝ պայմանագրերի առկայություն	Կապալառու և «Ջրվեժ» արգելոցապա րկային համալիր ՊՈԱԿ
4	Թափոն	Թափոնների կանոնավոր տեղափոխում:	Գործունեության ն ենթակա տարածքից	համապատասխա ն պայմանագրերի հիման վրա տեղափոխում	Շինարարության ընթացքում	Կապալառու և «Ջրվեժ» արգելոցապա րկային համալիր ՊՈԱԿ
5	Շինտեխնիկա և տրանսպորտային միջոցներ	- Շին տեխնիկայի և մեքենաների համապատասխան տեխնիկական վիճակի	Շինհրապարակ շինհրապարակ ից դուրս՝	Ստուգայցեր Դիտողական ստուգումներ,	Շինարարարկա ն աշխատանքների կատարման	Կապալառու և «Ջրվեժ» արգելոցապա րկային

		ապահովում, -շինարարական տեխնիկայի և տրանսպորտային միջոցների վառելիքի լիցքավորման և յուղման իրականացում՝ մասնագիտացված լցակայաններում կամ սպասարկման կետերում:		Գործընթացի ստուգում՝ մեքենաների շահագործման ընթացքում	ընթացքում Պարբերաբար Շինարարարակա ն աշխատանքների կատարման ընթացքում	համալիր ՊՈԱԿ
6	Կանաչապատումն բարեկարգում	Վերականգնել և բարեկարգել շրջակա տարածքը, -տարածքի կանաչապատման աշխատանքների և կանաչապատման ծրագրի համապատասխանությա ն ուսումնասիրություն, -կանաչ զանգվածի վիճակի՝ կայքոդականության ուսումնասիրություն և ծառերի աճն ապահովվելու	Գործունեությա ն տարածք	Դիտողական ուսումնասիրությո ւն	Շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո	Կապալառու և «Ջրվեժ» արգելոցապա րկային համալիր ՊՈԱԿ Համապատաս խան գերատեսչությ ունների տեսչական մարմիններ

		նպատակով մշտադիտարկում:				
--	--	----------------------------	--	--	--	--

12. Բնապահպանական միջոցառումների կառավարման պլան

	Շինարարության ազդեցության ենթակա շրջակա միջավայրի բաղադրիչները և ազդող գործոնները	Մեղմող միջոցառման անվանումը	Միջոցառման իրականացման պատասխանատու	Վերահսկող
	Օդային ավազան	Օդային ավազան արտանետումների հնարավոր ազդեցությունը կրճատելու և մեղմելու նպատակով նախատեսվում է - օգտագործվող տեխնիկան, սարքավորումները և տրանսպորտային միջոցներն օգտագործվելու են միայն սարքին վիճակում, - բացառվելու է տարածքում թափոնների բաց այրումը:	Կապալառու	«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» ՀԿ «Արգելոցապարկ ային համալիր» ՊՈԱԿ

	Հոդային ռեսուրսներ	Հոդային ռեսուրսների մեջ վտանգավոր նյութերի և թափոնների ներթափանցումը կանխելու նպատակով նախատեսվելու է - բուն գործունեության տարածքում յուղի, վառելիքի կամ այլ վտանգավոր հեղուկների պահման տեղամասեր չեն նախատեսվելու, - շինարարության փուլում օգտագործվող տրանսպորտային միջոցների լիցքավորումը և տեխնիկական սպասարկումը կատարվելու է տարածքից դուրս՝ հատուկ մասնագիտացված կազմակերպություններում:	Կապալառու	«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» ՀԿ «Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ
--	--------------------	---	-----------	--

	Ջրային ռեսուրսներ Շահագործման փուլ	Շինարարության ժամանակ աշխատողների խմելու ջրի և կենցաղային կարիքները հոգալու են բերովի ջրով՝ խմելու ջուրը՝ շշերով, տեխնիկականը՝ ցիստեռնի միջոցով: Ջրի մատակարարումը կատարվելու է պայմանագրային հիմունքներով, ելնելով ջրի սպառման պահանջարկից: Կեղտաջրերի հեռացման համար շինարարության փուլում նախատեսվում է - շարժական բիոզուգարանի տեղադրում՝ վարձակալության հիմունքներով, որը աշխատանքների ավարտից հետո հանվելու է, բիոզուգարանի մաքրումը կատարվելու է համապատասխան մասնագիտացված կառույցների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով,	Կապալառու	«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» ՀԿ «Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ
--	---	---	------------------	--

	Բուսական և կենդանական աշխարհ	Տարածում կենսաբազմազանության հայտնաբերման և դրանց պահպանման անհրաժեշտությունից ելնելով նախատեսվում է - գործունեության և հարակից տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բուսատեսակների նոր պոպուլյացիաների կամ կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման դեպքում դադարեցվելու են շինարարական աշխատանքները և տեղեկացնելու են «Ջրվեժ» արգելոցապարկային համալիրին - գործունեության տարածքում շինարարական աշխատանքների կատարման ժամանակ ընկերության կողմից պարբերաբար կատարվելու է մոնիթորինգ, առաջնորդվելով ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ. «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության եվ բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» որոշմամբ և N781-Ն որոշման պահանջներից՝ ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների պոպուլյացիաների հայտնաբերման և դրանց պահպանության նպատակով, - շինարարական աշխատանքներն իրականացվելու են բացառապես ցերեկային ժամերին՝ որոշ կենդանիների կենսակերպի վրա ազդեցությունից խուսափելու համար, - հնարավորինս նվազեցվելու են տարածքի	Կապալառու	«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» ՀԿ
--	-------------------------------------	--	------------------	--

		գիշերային լուսավորությունը՝ կենդանիների որոշ տեսակների բնականոն վարքին չխանգարելուն պատասկով: - ընկերության կողմից մշակվելու է գործողությունների պլան, առաջնորդվելով ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ. «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշման պահանջներից, - բարեկարգման տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների հայտնաբերման դեպքում՝ ընկերությունը տեղեկացնելու է «Զրվեժ» անտառպարկին, նախօրոք առանձնացնելով հատուկ պահպանման գոտի՝ վերջիններիս տեղափոխելու և վերատնկելու համար:		
--	--	--	--	--

		-		
	Թափոններ	Գործունեության իրականացման շինարարության փուլում շինարարական թափոններ չեն առաջանալու, քանի որ բոլոր նախատեսվող շինությունները (մոդուլները) լինելու են ժամանակավոր մետաղյա կոնստրուկցիաներ, հարթակներ, որոնք բերվելու են պատրաստի վիճակում և տեղադրվելու են առանց հողաշինական աշխատանքների կատարման: Նախատեսվում է. - առաջացած փայտե թափոնները պահվելու են տարածքում և օգտագործվելու են սեփական կարիքների համար, - շինարարության փուլում կենցաղային աղբը հավաքվելու է պոլիէթիլենային տոպրակների մեջ և տեղափոխվելու է Կապալառուի կողմից՝ ամենօր, - շահագործման փուլում առաջացած կենցաղային աղբը հավաքվելու է համապատասխան աղբահավաք տարողությունների մեջ և հատուկ աղբահավաք ծառայությունների կողմից մեքենաներով տեղափոխվելու է համայնքային աղբավայր՝ համապատասխան թույլտվությամբ:	Կապալառու	«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» ՀԿ

	Աղմուկ և թրթռում	Շինարարության ընթացքում աղմուկը և թրթռումները կապված են լինելու սարքավորումների և տրանսպորտային միջոցների աշխատանքի հետ: Աղմուկի և թրթռումների մակարդակը նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում է - կատարվող աշխատանքները և տրանսպորտի տեղաշարժը կազմակերպվելու է ցերեկային ժամերին, - տրանսպորտային միջոցները և սարքերն օգտագործվելու են սարքին վիճակում, - պարբերաբար ստուգվելու և կարգաբերվելու են տրանսպորտային միջոցների շարժիչները:	Կապալառու	«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» ՀԿ

	Աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն	Շինարարության փուլում աշխատողների աշխատանքի կազմակերպման և աշխատանքի անվտանգությունն ապահովելու համար նախատեսվում է - աշխատողներն ապահովված են լինելու 1-ին բուժօգնության համար անհրաժեշտ դեղարկղիկով, անհատական պաշտպանական միջոցներով (արտահագուստ, դիմակ, ակնոց և այլն), - շինհրապարակի որակի, անվտանգության կանոնների պահպանումն իրականացվելու է 2020թ. հուլիսի 2-ի ՀՀ կառավարության նիստի N 87 արձանագրության պահանջներին համապատասխան, աշխատողներն ունենալու են համապատասխան բանվորական հագուստ, - աշխատողների համար հատկացվելու է ընդհանուր ծառայությունների տարածք՝ հանգստի և անձնական հիգիենայի կարիքները հոգալու համար(տնակ),	Կապալառու	«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» ՀԿ
--	--	--	------------------	--

	Շահագործման փուլ	- վերահսկվելու է աշխատող սարքավորումների պիտանելիությունը, մեքենաների երթերը, -մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցվելու են,	Կապալառու	«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» ՀԿ
	Սոցիլական	-Նախատեսվող գործունեության իրականացման շրջանակներում կզարգանա զբոսաշրջիկների շարժը դեպի ավան -Այգու մուտքը լինելու է անվճար, իսկ նախատեսվող ավտոկայանտեղին՝ վճարովի և քանի որ շինաշխատանքների անմիջապես ավարտից հետո տարածքը հանձնվելու է «Ջրվեժ» անտառպարկին, ապա ավտոկայանատեղիի գումարը տնօրինելու է անտառպարկը՝ այգու բարեկարգման նպատակով:	Կապալառու	«Համահայկական խաղերի համաշխարհային կոմիտե» ՀԿ «Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ

	Տարածքի բարեկարգում -գործունեության ենթակա տարածքի հարթեցում, բարեկարգում, -շինարարական սարքավորումները հեռացվելու են տարածքից, տարածքը մաքրվելու է, վերականգնվելու է լանդշաֆտը:	Կապալառու	«Համահայկա կան խաղերի համաշխարհային կոմիտե» ՀԿ «Արգելոցապարկ ային համալիր» ՊՈԱԿ
--	---	-----------	---

Հավելվածներ

Կոտայքի մարզի Ջրվեժ գյուղի պատմության և մշակույթի հուշարձանների ցանկը՝
հաստատված 2002 թ. ՀՀ կառավարության կողմից

Ջրվեժ համայնքի հուշարձանների ցանկը

հուշարձան	կառուցված	վայր, հասցե
Ամրոց	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 1 կմ աե
Արձանագիր քար	13 դ.	
Բացօթյա կայանների համալիր «Ջրվեժ»	քարի դար	գյուղի հս մասում, բլուրների լանջերին
Բացօթյա կայան «Ջրվեժ-1»	քարի դար	
Բացօթյա կայան «Ջրվեժ-2»	քարի դար	
Գերեզմանոց	11-17 դդ.	գյուղի հվ-աե մասում
Խաչքար	11 դ.	
Խաչքար	1195 թ.	
Խաչքար	12-13 դդ.	գերեզմանոցի ամ եզրին
Խաչքար	12-13 դդ.	գերեզմանոցի հին և նորհատվածների միջև, ճանապարհի եզրին
Խաչքար	13-14 դդ.	գերեզմանոցի ամ մասում
Խաչքար	13-14 դդ.	Նորակառույց մատուռում
Խաչքար	13-14 դդ.	Նորակառույց մատուռում
Խաչքար	14-15 դդ.	Եկեղեցու մոտ
Խաչքար	14-15 դդ.	
Խաչքար	15-16 դդ.	գերեզմանոցի ամ մասում
Խաչքար	15-16 դդ.	գերեզմանոցի ամ մասում
Տապանաքար	1596 թ.	գերեզմանոցի ամ մասում
Տապանաքար	1651 թ.	գերեզմանոցի ամ մասում

Տապանաքար	17 դ.	գերեզմանոցի ամ մասում
Տապանաքար	17 դ.	գերեզմանոցի ամ մասում
Տապանաքար	17 դ.	գերեզմանոցի ամ մասում
Գյուղատեղի	4-16 դդ.	գյուղի աե կողմում
Դամբարանադաշտ	6-7 դդ.	գյուղի հվ-ամ մասում, «Աստրո» միավորման մոտ
Եկեղեցի	4-5 դդ.	գյուղի հվ-աե եզրի գերեզմանոցի հս մասում
Դամբարան	4-5 դդ.	եկեղեցուց հս-աե
Կոթող	4-5 դդ.	դամբարանի վրա
Խաչքար	13 դ.	ագուցված է եկեղեցու հս պատին, մուտքից աջ
Խաչքար	15-16 դդ.	ագուցված է եկեղեցու աե պատին
Խաչքար	15-16 դդ.	ագուցված է եկեղեցու հս պատին, մուտքից ձախ
Խաչքար Մելիքսեթի	16 դ.	ագուցված է եկեղեցու մուտքի աջ կողմում
Խաչքար	16 դ.	եկեղեցու բակում
Տապանաքար		եկեղեցում
Եկեղեցի	13 դ.	Քոստադբյուրից 150 մ ամ, բլրի գագաթին, ամրոցի հվ-ամ մասում
Եկեղեցի Սբ. Աստվածածին (Կաթողիկե)	1891 թ.	գյուղի հվ եզրին
Խաչքար	13 դ.	ագուցված է եկեղեցու մուտքի աջ կողմում
Խաչքար		ագուցված է եկեղեցու մուտքի վերևում
Խաչքար	16-17 դդ.	ագուցված է եկեղեցու հս ճակատին, մուտքից աե
Խաչքար	16-17 դդ.	ագուցված է եկեղեցու աե ճակատին
Դարպաս	19 դ.	եկեղեցուց 8 մ աե
Դարպաս	19 դ.	եկեղեցուց 10 մ հս-ամ
Խաչքար	12-13 դդ.	ագուցված է դարպասի ձախ կողմում

Խաչքար	16-17 դդ.	ագուցված Է դարպասի աջկողմում
Չանգակատուն	1890 թ.	կից Է եկեղեցուն ամ-ից
Գերեզմանոց		
Խաչքար		եկեղեցուց հվ-ան
հուշարձան	կառուցված	վայր, հասցե
Խաչքար		
Տապանաքար		եկեղեցու մոտ
Խաչքար		
Կոթող	7 դ.	գյուղի մեջ Նորակառույց թուխ Մանուկ սրբատեղիում
Հուշակոթող Երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1976 թ.	գյուղի մեջ
Մատուռ «Վանքաքար» («Ծածկաքար»)	12 դ.	Քոստաղբյուրից 500 մ հվ
Սրբատեղի «Ամենափրկիչ»		գյուղում
Սրբատեղի Սբ. Սարգիս	ուշ միջնադար	Սբ. Կաթողիկե եկեղեցուց 6կմ հվ-ամ
Վանական համալիր	5-15 դդ.	գյուղից 2-2.5 կմ ան, «Քոստաղբյուր» վայրում, գյուղից 1 կմ հվ-ան
Գավիթ	13 դ.	կից Է միանալ եկեղեցուն և մատուռներին
Գերեզմանոց	14-18 դդ.	
Եկեղեցի	6-7 դդ.	
Եկեղեցի	13 դ.	կից Է Նախորդին հվ-ից
Խաչքար	13 դ.	եկեղեցում, ան պատի մոտ
Խաչքար	13 դ.	եկեղեցում
Խաչքար	13-14 դդ.	ագուցված Է եկեղեցու հսպատին, Ներքուստ
Խաչքար	13-14 դդ.	ագուցված Է եկեղեցու հսպատին, Ներքուստ
Խաչքար	13-14 դդ.	ագուցված Է եկեղեցու հվպատին, Ներքուստ
Խաչքար	13-14 դդ.	եկեղեցում, հս պատի մոտ
Խաչքար	13 դ.	եկեղեցու մուտքից հս

Մատուռ	7 դ.	
Մատուռ	13 դ.	դարավանդի վրա, ճամփի եզրին
Խաչքար		մատուռում
Խաչքար		մատուռում
Խաչքար		մատուռում
հուշարձան	կառուցված	վայր, հասցե
Կառույցներ տնտեսական	17 դ.	մատուռի տարածքում
Պարիսպ	13-17 դդ.	
Հնձան	13-14 դդ.	

Սեփականություն - «Համապատասխան թանգրի
 համապատասխան կոնկրետ»
 համապատասխան - «Համապատասխան թանգրի
 համապատասխան կոնկրետ»

ՀԱՂԱՄԱՍԻ ՓԱՍՏԱՑԻ

ՉԱՓԱԳՐՈՒՄ

Ստոր հողատիր, Տրված համայնք

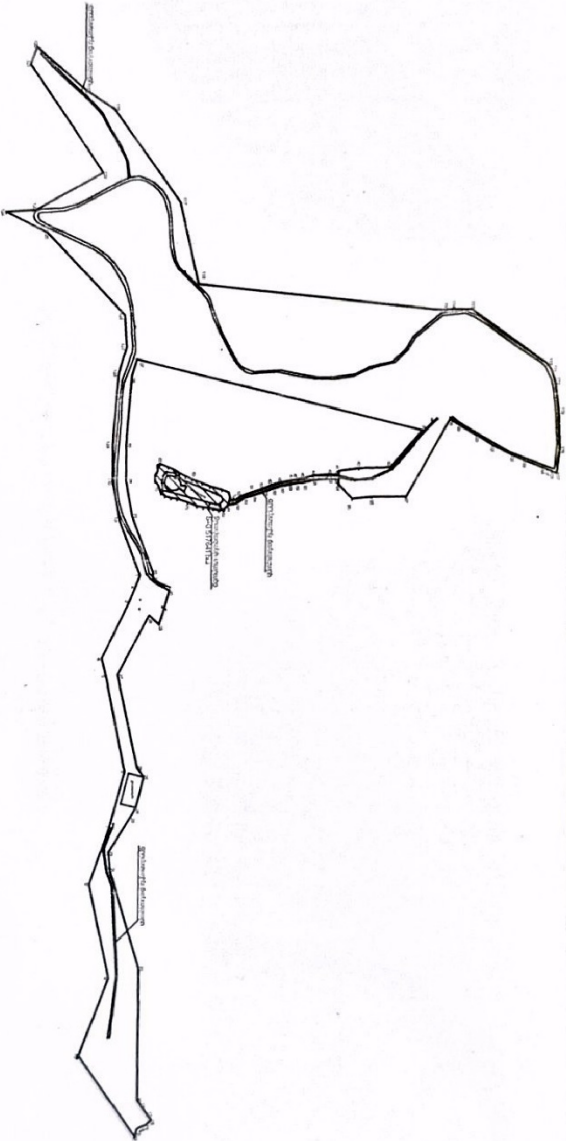
Ստոր հողատիր, Տրված

Հաստատում է

Համայնքի գլխավոր

2022 թ.
 4.5.

ամս, ամսվա, ամսվա

23.3239

Մակերես հա

Հողամասի
 հատկանիշներ

Մասշտաբ 1:1000
 Որակավորում ունեցող անձ
 Որակավորում վկայականի համարը
 Ստորագրություն
 Իրավաբանական անձի անվանումը
 ՀԱՀՀ
 Ստորագրություն
 ամս, ամսվա, ամսվա
 01.09.2025

Տեղագրություն
 Գործունեության նշանակություն

Հողատիր, Տրված

Հողատիր, Տրված

Լրացրել է մասնավոր

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ 2
հոկտյ

2009 թվականի N 733-Ն ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶԻ
ԶՐՎԵԺԻԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ (ԲՆԱԿԱՎԱՅՅՈՒ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ
ՄԱՍԻՆ

2. ՀՀ Կոտայքի մարզի Զրվեժի գյուղական համայնքի գլխավոր
հատակագծի փոփոխության նախագիծը/2014թ./Հայաստանի Հայաստանի
Կենսաբ. հանդես, 3(62), 2010թ ,

3. «Զրվեժ» ԱՆՏԱՌՊԱՐԿԻ ԱՆՏԱՌՊԱՐԿԻ ՆԵՐՄՈՒԾՎԱԾ
ԾԱՌԱԹՓԱՏԵՍԱԿՆԵՐԻ

ՏԱՔՍՈՆՈՄԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ/Վ.Ե. ՈՍԿԱՆՅԱՆ, Գ.Պ.ՍԱՐԳՍՅԱՆ, Ա.Ս.
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ, Վ.Լ. ԲԱԴԱԼՅԱՆ/

4. 2014թ. «Կենսաբանական բազմազանության մասին» ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի 5-
րդ ազգային զեկույց:

5. Агасян.А.Л. 1987. Змеи окрестностей Еревана и прилежащих территорий.
Герпетологические исследования на Кавказе

7. Ադամյան 1985, Գաբրիելյան, Ահարոնյան 1990, Adamian M. S., Klem D. Jr. 1999.
Handbook of the birds of Armenia. Oakland, AUA Press

8. A Field Guide to Birds of Armenia, M.S. Adamian & D. Klem, Jr. (Copyright 1997),
Published by the American University of Armenia, 220
pages.<https://www.acopiancenter.am/field-guide-bia-english-common-names.asp>-
կենդանական աշխարհ